

bibban

Odes personal i startgroparna

SID 9

Fokus på utvecklings- biblioteken

SID 12

Biblioteket i Kyrkslätt blir ett allaktivitetshus

SID 16

Bibban
15 år!

Innehåll 3 / 2018

RIMMEN, DIKTERNA OCH LEKEN
BLOMSTRAR I VANDA

26

HÖSTHÄLSNINGAR FRÅN
REYKJAVIK

18

9 KRISTIAN AURA STARTADE
SVENSK DISKUSSIONSGRUPP

7 KITSUNECON I S:T KARINS
BIBLIOTEK

24 FEM FRÅGOR TILL
ANNIKA SANDELIN

AKTUELLT **4-8**

I Ode är hela upplevelsen
i fokus..... **9**

Uppdrag: Att utveckla
biblioteken i hela regionen..... **12**

Nya samarbetsformer i
Kyrksläotts bibliotek..... **16**

Hösthälsningar från
Reykjavik..... **18**

Nordiska rådets priser
till Island..... **19**

”Det råder brist på bibliotekarier
i Sverige”..... **20**

Finlandssvenska klassiker..... **21**

Bokslukare, bästsäljare,
nytänkare..... **22**

Fem frågor: Annika Sandelin..... **23**

Sagoväskor i Sydvästra Finland.. **25**

Nio böcker tävlar om
Runeberg Junior..... **25**

Rimmen, dikterna och leken
blomstrar i Vanda..... **26**

Kolumn: Ljudböcker, ljudböcker **27**

Nykomlingen..... **28**

Trotjänaren..... **29**

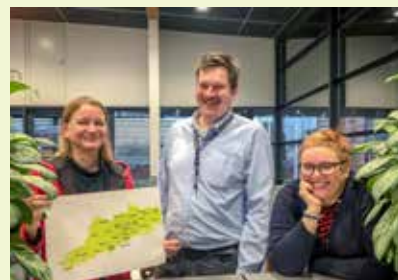
Hälsningar från styrelsen..... **30**

Barn har rätt att läsa..... **31**

Det nya bibliotekshuset i Kyrkslätt blir ett
allaktivitetshus som förutom bibliotek ock-
så inhyser invånarpark
och ungdomsgård.

16

MED UPPDRAG ATT UTVECKLA
BIBLIOTEKEN I HELA REGIONEN

12-15

BOKSLUKARE, BÄST-
SÄLJARE, NYTÄNKARE

22

Utbildning och profession, går de ihop?

En gång per år träffas elev- och studiehandledare och andra yrkesgrupper som jobbar med vägledning till en konferens som kallas Vägledningsdagarna. Ett tema för årets dagar, som hölls i Korsholm i oktober, var berättelsen och språket. Jag hade fått en inbjudan att medverka, tillsammans med överinspektör Susanne Ahlroth, för att berätta om bibliotekens mångsidiga roll i dag och vilka kompetenser det behövs på biblioteken. Jag förde fram behovet av personal med olika kompetenser och kunskaper och att det för biblioteken i tvåspråkiga kommuner är viktigt att det finns svenskspråkig personal för bibliotekens specialuppgifter. Det är till exempel avgörande att de som jobbar med barn och unga på svenska också kan svenska och den svenska litteraturen.

Det är avgörande att de som jobbar med barn och unga på svenska också kan svenska och den svenska litteraturen.

I Svenskfinland har vi just nu enbart en utbildningsanordnare nämligen Åbo Akademi där man kan läsa informationsvetenskap på kandidatnivå. Fortsätter man studierna på magisternivå heter programmet Governance of Digitalization och den går på engelska. Sedan 2017 finns det alltså inte längre en helt svenskspråkig bibliotekarieutbildning i Finland. För biblioteksfunktionärsuppgifter finns det för tillfälle ingen utbildning på svenska.

Den nu 1,5 år gamla bibliotekslagen ändrade de lagstadgade kompetenskraven och gav kommunerna själva rätten att bestämma vilken kompetens bibliotekspersonalen ska ha. Föreningen skrev i sitt utlåtande till propositionen att vi var bekymrade för vilka konsekvenser detta kommer att ha för utbildning som stått

för den lagstadgade behörigheten och frågade om en konsekvensbedömning har gjorts av vad det nya lagförslaget innebär för utbildningen på svenska i Finland.

I detta nummer får vi läsa att det är bibliotekariebrist i Sverige, och att Södertörns högskola startar en ny bibliotekarieutbildning.

Malin Barkelind, som gjort sin praktik på Nordisk kulturkontakts bibliotek i Helsingfors skriver att det inte räcker med att utbilda fler bibliotekarier för att få fler bibliotekarier med språkkunskaper i t.ex. arabiska. Behovet av personer med specifika specialkunskaper i bibliotek är stort, även i Finland, och vad Malin efterlyser är möjlighet till specialisering i studierna för att efterfrågan ska kunna tillgodoses.

I takt med samhällsförändring behövs det nya kompetenser på biblioteken för att tillgodose användarnas behov. Frågan är om det finns ett glapp mellan utbildning och profession i dag och vad som i sådana fall finns att göra för att minska det glappet. Intervjuer från Vägledardagarna om bibliotekets mångsidiga roll och kompetensbehovet finns att se på Bibliotekskanalen.

Karolina Zilliacus
ordförande för FSBF

Bibban

är Finlands svenska biblioteksförningens medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 30.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

Utgivare

Finlands svenska biblioteksförning r.f.

Ansvarig utgivare

Karolina Zilliacus (ordf.)
ordforande@fsbf.fi

Chefredaktör

Pamela Friström
bibban@fsbf.fi

Redaktionsråd

Malin Hollmén
Mikaela Wickström
Lotta Karlström
Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

Annonser

Vill Du annonsera i Bibban?
Hör i så fall av dig till bibban@fsbf.fi.
Annonspriser:
Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlaga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till bibban@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studerande, arbetslösa, pensionärer och föräldradediga 10 €
Konto: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsändringen kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Pamela Friström

Språkkaféet förverkligades i samarbete med biblioteket och lokala föreningar.
Foto: Huvudbiblioteket i Larsmo

Språkkafé lockade 50 nya och gamla Larsmobor

■ Under våren startade vi upp verksamheten med ett språkkafé i Larsmo huvudbibliotek. Tanken var att välkomna kommunens nya invånare. Vi ville även erbjuda ett utrymme för gamla och nya kommuninvånare att träffas över språkliga och kulturella gränser.

Vi kontaktade våra nya kommuninvånare före kaféet och funderade över hur vi skulle lägga upp det hela. Vi hade även tänkt oss olika aktiviteter och program, men kom

fram till att det de ville göra var att träffas och prata. Det slog oss att ett språkkafé under enkla former var den bästa början.

I samarbete med FRK:s avdelning i Larsmo och Larsmo församling testade vi att genomföra två språkkaféer under våren. På första träffen hade vi cirka 30 deltagare och nästa gång hade vi redan mer än 50 personer som kom och diskuterade på sina hemspråk eller på enkel svenska.

Under sommaren hade vi ett uppehåll,

men nu på de första träffarna i september och oktober hade vi över 40 deltagare per gång; många var även de barn som deltog i sagostunden på arabiska. Vid samtliga tillfällen har vi lyckats engagera en sagoläsare på arabiska och vid ett av tillfällena uppstod även en bosnisk sagostund helt spontant.

Förutom att biblioteket kunde erbjuda en samlingsplats så uppskattade de nya Larsmoborna möjligheten att läsa tidningar på sitt eget modersmål via PressReader. Vi skulle ännu vilja ha flera engagerade ortsbör som deltar i träffarna så att vi kunde föra samtal på svenska med våra nya Larsmobor. Vi hoppas därför att flera skall ta steget och komma och träffa nya personer från andra kulturer.

Beatrice Villman

bibliotekschef, huvudbiblioteket i Larsmo

Nyrenoverad Bryggan i Boktornet

Bryggan är tillgänglig nästan dygnet runt för studenter med egen nyckel.
Foto: Heidi Honga

■ I Boktornet vid Åbo Akademis bibliotek har den ena flygeln förnyats och fått namnet Bryggan. Samtidigt har öppettiderna utökats så att studenter och personal kommer in med egen nyckel mellan klockan 7 och 22, och har dessutom möjlighet att stanna i huset till klockan 1 på natten.

I Bryggan finns en tidskriftsläsasal, ett pentry, tre bokningsbara grupprum och rum reserverade för mikrofilmsläsare och digitala friexemplar. Här finns platser för studenternas studier och grupparbeten men också läsning eller umgänge mellan föreläsningarna i den bekväma soffan.

Heidi Honga

bibliotekssekreterare, Åbo Akademis bibliotek

De nya cyklarna presenterades för Larsmoborna på torget vid Equity under en lördag i maj. Foto: Gun-Helen Järn

Cykla genom Larsmo på bibliotekscykel

■ Tanken på att skaffa bibliotekscyklar föddes i samma stund som vi på biblioteket fick veta att Larsmo och Kronoby gemensamt skulle ordna ett cykelevent i mitten av maj 2018. Tänkt och gjort; två nya bibliotekscyklar inhandlades.

De nya cyklarna förevisades på torget vid Equity under en lördag i maj. Cykling är en motionsform som är skonsam för kroppen och som lämpar sig för de flesta; dessutom är det enkelt att cykla. Därför tyckte vi på biblioteket att cyklar utgör ett naturligt och demokratiskt komplement till vårt Sportotek.

Sportoteket skapades samtidigt som vi flyttade in i nya utrymmen i centrumhuset Equity. Vi började då låna ut olika sport- och idrottsredskap som till exempel viktredskap, balansbräden, fotbollskrocket, gymstick och spel. Vi har även skaffat ett flertal brädspel till biblioteket som till exempel Alfapet, Othello och Trivial Pursuit.

Bibliotekscyklarna kan lånas gratis från huvudbiblioteket en vecka i taget. Cyklarna är stabila enväxlade Crescent-cyklar, en röd och en svart. När man lånar cykeln får man givetvis också låna en cykelhjälm, om man så vill.

Ifall kunden vid något tillfälle har en cykel för litet så kan hen komma in till biblioteket och se om någon av biblio-

Bibliotekscyklarna kan lånas gratis från huvudbiblioteket för en vecka i taget.

tekscyklarna är ledig. Ifall man får gäster brukar antalet cyklar man har hemma inte alltid räcka till. Vi tänkte också att sommargästerna i Larsmo kanske saknar cykel?

Både Larsmobor och sommargäster skall lockas till att bekanta sig med vårt nya bibliotek och låna böcker och tidningar. Låna gärna också en cykel och cykla genom det natursköna Larsmo.

Beatrice Villman

bibliotekschef, huvudbiblioteket i Larsmo

Bibliotekspersonal Johanna Häggblom och Lotta Karlström gör reklam för filmklubben på Zachariasskolans morgonsamling.

Foto: Melina Saari

Bildredgering: Johanna Häggblom

Filmklubb för tonåringar i Nykarleby

■ Vi på Nykarleby stadsbibliotek har länge funderat på hur vi ska kunna aktivera de tonåringar som besöker biblioteket på eftermiddagarna. Efter en studieresa till Sellobiblioteket i Esbo föll alla pusselbitar på plats, en filmklubb är det vi ska satsa på!

Tack vare projektmedel från Regionförvaltningsverket kunde vi förverkliga våra planer. Vi gjorde en kort reklamfilm för filmklubben och en onsdagsmorgon i oktober besökte vi Zachariasskolan och puffade för vår filmklubb. Första träffen hölls den 19 oktober. Tio pigga tonåringar dök upp och popcorn och film avnjöts under en mörk, regnig fredagseftermiddag. Vi är glada över uppslutningen och hoppas att nästa månads träff blir lika välbesökt!

Johanna Häggblom

biblioteksfunktionär, Nykarleby stadsbibliotek

Picknick i bibliotekets aula. Publiken bjöds på Maukkas och Väykkäs berättarkonsert och på poesibullar. Foto: Matleena Saarninki

Berättarpicknick på biblioteket

■ Kan man ha picknick inomhus? Jo det kan man, åtminstone på Söderkulla bibliotek, där filtarna bredds ut på golvet i bibliotekets aula och barnfamiljer samlas kring berättelser av olika slag.

Berättarpicknick på biblioteket är ett projekt som har startat i höst, men som är tänkt att bli ett bestående sätt att inspirera familjer att läsa mer tillsammans. Startskottet gick egentligen redan i somras, med ett läsbingo under sommarlovet, som över 50 familjer deltog i.

En av höstens stora händelser var Maukkas och Väykkäs berättarkonsert i slutet

av september. Katten Maukka och hunden Väykkä är skapade av författaren **Timo Parvela**, som själv deltog i konserten som historieberättare. Maukka spelades av **Lotta Kuusisto** och Väykkä av **Paavo Kerosuo** och för dragspelsmusiken stod **Niko Kumpuvaara**. Efter konserten kunde familjerna plocka fram sin matsäck och njuta av den på picknickfilten. De blev också bjudna på poesibullar.

I början av november ordnades följande stora berättarpicknick. Då besöktes biblioteket av författaren **Annika Sandelin**, illustratören **Linda Bondestam** samt författaren

Sanna Pelliccioni, som i olika verkstäder tog med besökarna till sina sagovärldar.

Picknick-korgar med böcker och godsaker kommer att plockas fram på biblioteket också i vår. Inom ramen för projektet planeras även sagostunder kvällstid, berättarkas-sar som kan lånas hem och mycket annat. Det viktiga är att familjerna läser och lyssnar på berättelser tillsammans.

Projektet har fått understöd av Regionförvaltningsverket.

Tuula Rönkä & Malin Hollmén

Sibbo kommunbibliotek

De älskade barnboksfigurerna Väykkä och Maukka spelade av Paavo Kerosuo och Lotta Kuusisto.

Liten läsare. Berättelser kan man fascineras av också om boken råkar vara upphöjning.

Poesibullar spred hemtrevlig doft under berättarpicknicken.

Under dagens lopp hade biblioteket hela 1200 besökare. Foto: Maija Leino / Kaarina- kulttuuri ja kirjastot

Kitsunecon i S:t Karins bibliotek

■ Visste du att ”kitsune” är japanska och betyder räv? Den som en lördag i oktober steg in genom dörrarna till Kaarina-talo fick ändå se bra mycket mera än den vanliga

biblioteksräven. Hela huset var fullt av de mest fantastiska figurer och dräkter. Den 13 oktober ordnades nämligen den allra första Kitsunecon, för alla som är intresserade av japansk populärkultur, manga, anime och cosplay. Det var bibliotekarie **Anu Lehtonen-Sonkki** som tillsammans med en stor grupp frivilliga ställt till med en jättehappening.

På programmet stod bland annat mangabokprat, olika föreläsningar, anime-karaoke, AMV-show samt naturligtvis en stor cosplaytävling. Man kunde också vika origami eller sy ett par egna rävdron åt

sig, innan man styrde stegen mot konstallén och försäljningsborden. Till och med caféet Huikopala hade dagen till ära satsat på en wasabi-hamburgare, som hade strykande åtgång. Under dagens lopp hade biblioteket hela 1200 besökare!

Nästa år igen? Eftersom Kitsunecon blev en sådan megasuccé vågar vi försiktigt lova att det blir en fortsättning, följ med på sociala medier. Nu gäller det då bara att gå hem och börja planera dräkten inför nästa år – och läsa mera manga naturligtvis!

Katarina Grönqvist
bibliotekarie, S:t Karins

Läs mera om Kitsunecon:
kitsunecon.wordpress.com
[facebook.com/kitsuneconkaarina](https://www.facebook.com/kitsuneconkaarina)

Världens första Green Key-märkta bibliotek

■ Mariehamns stadsbibliotek har som första bibliotek i världen fått miljömärkningen Green Key. Biblioteket är också den första besöksanläggningen på Åland som får certifieringen.

Green Key är en internationell miljömärkning för turist- och besöksanläggningar med fler än 2 900 miljömärkta anläggningar i 57 länder världen över.

Bibliotekets grunduppgift, ett gemensamt utnyttjande av kunskapsresurser, är hållbart. Flera av bibliotekets verksamhetsidéer ger uttryck för återanvändning, tillgänglighet och demokrati då vi tillhan-

dahåller utrymmen, medier och datorer för allmänt bruk.

Miljömärkning är ett verktyg för att följa upp miljöarbetet. Med Green Keys kriterier som stöd strävar vi efter att förbättra bibliotekets hållbarhetsutveckling genom att göra arbetet konkret, strukturerat och kontinuerligt.

För att arbetet ska ge resultat är vårt mål att hela personalen ska vara delaktig. Fyra konkreta mål som tagits fram är

- Sopsortering för allmänheten ska införas och avfallshanteringen vid evenemang effektiviseras

- Biblioteket ska aktivt informera om hållbarhet och fungera som konkret förebild

- Biblioteket ska verka för energibesparing både inom den egna byggnaden och i de enskilda hushållen

- Biblioteket ska verka för en så plastfri verksamhet som möjligt

I bibliotekets Green Key grupp ingår **Mira Darmark, Leena Orre och Fredrika Sundberg.**

Fredrika Sundberg
bibliotekschef, Mariehamns stadsbibliotek

Invigningen firades med musik och cirkuskonster. Foto: Mariehamns stadsbibliotek

Sofia och Filip Ström testar på att sälja cirkusbiljetter.

Cirkus i Mariehamns stadsbibliotek

■ Årets stora satsning i Mariehamns stadsbibliotek är den interaktiva barnutställningen *Lasse-Maja och cirkusmysteriet*.

Utställningen passar bäst för barn 6–10 år men även andra nyfikna både vuxna och unga har utbyte av den. Den är klurig och rolig. Besökarna ska hjälpa Lasse och Maja att lösa mysteriet på Cirkus Splendido. Man kan till exempel gå in i cirkusvagnar, klä ut sig, besöka detektivbyrå och lösa chiffer med hjälp av chiffersnurra.

Utställningen bygger på boken *Cirkusmysteriet* av **Martin Widmark** och **Helena Willis**.

Alla klasser i åk 1 och 2 i Mariehamn samt alla förskolegrupper gör guidade besök som inleds med högläsning ur boken. Det finns en speciell lärarhandledning till

utställningen som vill inspirera till högläsning. Dessutom vimlar det av barnfamiljer i biblioteket under kvällar och helger.

Till invigningen kom 500 små och stora. Cirkusorkestern bjöd på hot jazz, cirkusklassiker och klezmermusik. Alla kunde testa på cirkuskonster i cirkuskolan. Och förstås bjöds det på popcorn och saft till alla mysterieugna barn och unga.

Samtidigt öppnades konstutställningen ”Pop-IT” där elever i Övernäs skolas åk 7–9 tolkat temat cirkus.

Utställningen visas under november och den har kunnat tas till Mariehamn med bidrag från Svenska folkskolans vänner.

Fredrika Sundberg

bibliotekschef, Mariehamns stadsbibliotek

Moa Nordlund och Ronja Löf har läst alla Lasse-Maja-Böcker när de var yngre.

HALLOWEEN PÅ BIBLIOTEKEN

Spöklikt mysiga stämningar från biblioteken i Korsholm, Närpes och Överesse.

Från Medborgarbalkongen har man utsikt över Medborgartorget, Sanomahuset, Kiasma och Riksdagshuset...

I Ode är hela upplevelsen i fokus

Av centrumbiblioteket Odes 54 anställda är det bara en som har svenska som modersmål. Det är en brist, säger Kristian Aura, som har startat en diskussionsgrupp på svenska för bibliotekspersonalen.

... och Musikhuset, Nationalmuseet, Finlandiahuset och Tölövikén. Arbetet med Magasinsparken och lekparken Ramsan fortsätter till juli i nästa år och då försvinner de sista barackerna ur landskapet.

Spiraltrappan knyter samman Odes tre våningar.

Det är en solig förmiddag i slutet av oktober. Vi träffar **Kristian Aura** i Musikhusets kafé, med utsikt mot Ode, där byggnadsarbetarna precis har börjat sätta ytterpanelen i gran. Närmare 50 kilometer inhemsk granpanel ska monteras före invigningen i december.

– Jag kan inte så mycket om arkitektur, med visst är det häftigt att det görs en sådan här jättesatsning på ett bibliotek. Det sprider alla möjliga ringar på vattnet som inte gynnar bara Helsingfors, utan förhoppningsvis biblioteken i hela Finland, säger Aura.

Visst är det häftigt att det görs en sådan här jättesatsning på ett bibliotek. Det sprider alla möjliga ringar på vattnet som förhoppningsvis gynnar bibliotek i hela Finland.

Barnavdelningen ligger uppe på loftet i bokhimplens norra gavel.

Medan byggnadsarbetarna är inne på målrakarna står bibliotekspersonalen i startgrupparna. Den första oktober inledde 49 biblioteksanställda formellt sitt arbete på Ode. Rekryteringen skedde internt inom Helsingfors stadsbibliotek. Tidigare hade också fem förmän utsetts.

En av de bibliotekarier som nappade på möjligheten att byta jobb var Kristian Aura.

– Jag har jobbat 15 år på ett litet bibliotek i Malmgård i nordvästra Helsingfors, och därefter 15 år på Richardsgatans bibliotek som förman. Så när möjligheten gavs att prova någonting helt nytt ville jag söka.

Skapa ny verksamhetskultur

Odes personal är indelad i fem självstyrande team: barn- och ungdom, digital handledning, kundupplevelser, innehåll samt lokaler och delaktighet. Som bäst sitter varje grupp och planerar sin verksamhet.

– Det är väldigt speciellt att få vara med om att bygga någonting nytt. Vi är alla nya, vi har alla olika viljor och åsikter, och tillsammans får vi skapa en helt ny verksamhetskultur. Det är inspirerande, säger Aura.

Självfick han sin plats i Odes kundupplevelsegrupp.

– Tidigare talades det mera om kundbetjäning, men här är hela upplevelsen i fokus, från det ögonblick kunden stiger in genom dörren.

Just i dag har Aura och hans kollegor i kundupplevelseteamet planerat bibliotekets telefonservice. Var ska telefonerna placeras? Vad ska telefonnumren heta på bibliotekets webbsidor för att kunderna ska ringa rätt när de har frågor?

– Det är överraskande många små, men viktiga beslut som behöver tas. Målsättningen är att allt ska bli så smidigt som möjligt ur kundens perspektiv, säger Aura.

Få svenska sökande

Och kundbetjäning på svenska, hur blir det med det? Av Odes totalt 54 anställda är Kristian Aura nämligen den enda med svenska som modersmål.

– Det är klart att det är en brist. Jobbar man med biblioteksverksamhet, litteratur och bildning behövs bibliotekarier med svenska som modersmål, konstaterar han.

Ett problem är att det över huvud taget inte finns så många svenskspråkiga bibliotekarier inom Helsingfors stadsbibliotek, förklarar han. Med intern rekrytering var det inte så många svenskspråkiga som sökte.

– Samtidigt upplever jag att attityden till det svenska är väldigt positiv från både förmän och kollegor. Men det är klart att jag blir tvungen att vara lite av en ambassadör för det svenska, och påminna om svenskan i olika sammanhang, säger Aura.

Och det har han redan börjat med. Sedan starten i oktober har Aura samlat Odes personal till en diskussionsgrupp på svenska varje vecka.

– Det har faktiskt varit väldigt omtyckt, och väldigt roligt. Vi har varit 10 till 15 deltagare varje gång. De flesta som har haft tid, har kommit. Det finns överraskande bra

KRISTIAN AURA

Ålder: 54

Bor: I västra Helsingfors.

På jobbet: Svenskspråkig bibliotekarie på Ode.

På fritiden: Fotbollspappa och schackfantast. Hugger ved om somrarna.

En bra bok du har läst nyligen: Blev just klar med **Bengt Ohlssons** *Rekviem för John Cummings*.

Tips till den som besöker Ode första gången: Ta god tid på dig. Sök dig i något skede till bokhimlen på tredje våningen. Ta en bok, en kopp kaffe eller te, njut. Och missa inte utsikten över Tölövikén!

kunskaper i det svenska språket och den svenska litteraturen bland de finskspråkiga kollegorna.

Samarbete på svenska

När det gäller verksamhet som guidningar, bokprat och sagostunder på svenska ser Aura möjligheter i samarbete med andra bibliotek i Helsingfors centrum.

– Jag hoppas att jag inte tar mig alltför stora friheter när jag säger så här, men jag tänker mig att vi till exempel kan låna svenskspråkig personal från Richardsgatans bibliotek när det behövs.

– Sedan kan jag väl tänka mig att Ode i framtiden rekryterar till exempel svensk-språkig barnbibliotekspersonal, säger han.

Det som skiljer Ode från många andra bibliotek är uttryckligen samarbetet utåt. Biblioteket delar lokaler med en rad samarbetspartners, och vidare är det tänkt att så gott som allt programutbud ordnas av utomstående aktörer.

– Biblioteket erbjuder lokalerna, men upp till 90 procent av programmet kommer från utomstående aktörer. Vill vi se program på svenska på Ode gäller det alltså för olika finlandssvenska aktörer att vara aktiva och ta vara på möjligheten, säger Aura.

Robotar underlättar arbetet

Samtidigt kan man fråga sig hur 54 personer överhuvudtaget ska räkna till. Vi talar ändå om ett bibliotek med en serviceyta på 10 000 kvadratmeter och uppskattningsvis 2,5 miljoner besökare årligen.

– Visst är det någonting vi har diskuterat i personalen, men å andra sidan diskuteras resurs- och personalfrågor säkert på varje bibliotek. Jag tror att vi ska räkna till.

Kartor med piktogram gör det lättare att få en överblick av våningarna. På den här kartan över tredje våningen finns spiraltrappan i mitten, och till vänster om den en kaffekopp som visar var kaféet ligger. Bilder från Ode, foto: Liisa Joensuu

I det nya biblioteket finns också robotik och digitala hjälpmedel avsedda att avlasta personalen.

– Tanken är att rikta kunnandet där det behövs. Det är onödigt att informatiker kånkar böcker från källaren till tredje våningen. Det sköter robotarna, och bibliotekarierna finns i stället till hands för kunderna.

I Ode är det bland annat robotar som sorterar det reserverade materialet, och självvullande vagnar som kör returnerade böcker från källaren upp till bokhimlen på tredje våningen, berättar han.

– En del bibliotekarier är kanske vana med att arbetsdagen ser ut på ett visst sätt, att man tar emot böcker och sorterar dem. Här är vi med kunderna hela tiden. Det blir en omställning, men samtidigt tror jag att alla som har sökt sig till Ode är medvetna om det och ser fram emot det, säger Aura.

Bokhimlen någonting extra

När Ode öppnas den 5 december kommer Kristian Aura sannolikt att vara stationerad på första våningen, iklädd bibliotekets grå väst.

– Jag tror det blir en speciell dag. Och jag hoppas att vi i personalen kan förmedla till besökarna att det också är deras dag, att det här är deras bibliotek. Och så hoppas jag att besökarna tar sig igenom trängseln upp till bokhimlen på tredje våningen, för det är någonting extra, säger han.

– Tanken med bokhimlen är att man ska bli inspirerad, kanske slå sig ner i en soffa, kanske hitta läslusten lite grann. Arkitekturen är vacker, det är högt till tak och utsikten fantastisk.

Alldeles särskilt ser Aura fram emot sommaren, när de intilliggande parkområdena som också håller på att anläggas, blir klara, och staden och människorna vaknar till liv.

– Det ska blir spännande att se symbiosen med de omkringliggande områdena. Det är ju en väldigt speciell helhet vi har här, med riksdagshuset, Ode, Musikhuset och flera stora konstmuseer så här nära in på varandra. Ett levande hjärta för konst, bildning och demokrati, säger Aura.

Pamela Friström

Uppdrag:

Att utveckla biblioteken i hela regionen

Nio bibliotek i landet har sedan januari i år ett så kallat regionalt utvecklingsuppdrag. De ska stöda och främja samarbetet mellan de allmänna biblioteken inom sitt verksamhetsområde och jobba för att utveckla personalens kompetens.

Biblioteken med regionalt utvecklingsuppdrag finns i Borgå, Joensuu, Kuopio, Lahtis, Uleåborg, Rovaniemi, Tammerfors, Åbo och Vasa. Vi har talat med representanter för de bibliotek som har ett tvåspråkigt verksamhetsområde: Borgå, Vasa och Åbo. Hur har de kommit igång och hur jobbar de? Vad vill de satsa på?

Foto: Visit Porvoo

BORGÅ

med uppdrag Nyland

Borgå stadsbiblioteks regionala uppdrag är att stöda utvecklingen av de allmänna biblioteken i Nyland. I Nyland finns 25 huvudbibliotek, 93 närbibliotek och 15 bokbussar. På dessa bibliotek jobbar 1 133 personer, vilket är cirka 30 procent av alla biblioteksanställda i Finland. Vi har talat med **Jan Nyström** och **Anne Suvanto** om uppdraget.

Vilka är ni som jobbar med det regionala uppdraget i Borgå?

– Vi är tre personer som jobbar till 90 procent med regional utveckling: serviceförman **Jan Nyström** och informatikerna **Leila Juusola** och **Anne Suvanto**. Jan ansvarar för att planera verksamheten samt att sköta kontakten med andra bibliotek med regionalt utvecklingsuppdrag och med Regionförvaltningsverket. Anne ansvarar för kommunikationen och barn- och ungdomsärenden. Leila ansvarar för personalutbyten och för distansfortbildningar. Men mycket gör vi alla tillsammans.

– Dessutom jobbar flera andra också delvis regionalt, bland andra serviceförman **Catharina Latvala**, som är med i den svenska samarbetsgruppen för bibliotek med regionalt uppdrag och stöder övriga bibliotek inom barnverksamheten.

Hur har ni kommit igång med jobbet?

– Det har varit mycket att lära sig och att ta till sig, men vi har nog kommit ganska bra i gång.

– Vi har besökt nästan alla kommuner, ordnat fortbildningar och webinarier och planerar nu nästa år för fullt. Vi har blivit väl bemötta i biblioteken. Alla har varit positivt inställda till vårt uppdrag och upplevt att vi genuint jobbar för hela Nyland.

Vilka tyngdpunkter har ni?

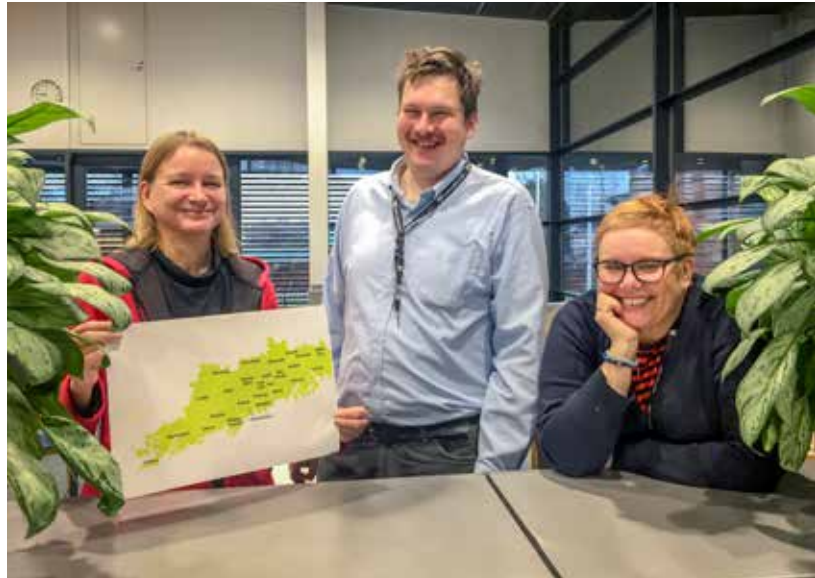
– Tvåspråkigheten är viktig. Vi vill jobba för att stärka en tvåspråkig servicekultur vid biblioteken.

– Vi vill också stärka samarbetet över gränserna för de många biblioteksnätverk som finns i Nyland. Vi vill att det uppstår formella och informella samarbetsgrupper, där experter kan mötas och byta erfarenheter, till exempel de som jobbar med barn och ungdom eller de som jobbar med bibliotekssystem och andra IT-frågor. Grupperna kunde vara med och planera fortbildningar och annat som de har behov av.

– Vi tycker att det skulle vara viktigt att få med också Helsingfors i samarbetet och de har förhållit sig positivt.

Vad är aktuellt just nu?

– I december ordnar vi ännu två fortbildningar: 3.12 ”Ett fungerande och lockande bibliotek”, om hur man skapar ett visuellt

Leila Juusola (fr.v.), Jan Nyström och Anne Suvanto jobbar med det regionala utvecklingsuppdraget i Borgå.

lockande och kommunicerande biblioteksrum och 12.12 Nylands biblioteksdag, där temat är framtiden.

– För nästa år har vi planerat en längre fortbildning om kundbetjäning och marknadsföring. Personalutbytet mellan biblioteken i Nyland fortsätter nästa år, vi försöker skapa regionala samarbetsgrupper, vi ordnar en samarbetsdag för bibliotekscheferna i Nyland och så har vi planer på ett distansspråkkafé, där man kan öva svenska.

Varför behövs bibliotek med regionala utvecklingsuppdrag?

– Biblioteken har så mycket jobb med att sköta vardagen och alla löpande uppdrag att man särskilt på små bibliotek inte hinner fundera så mycket på framtiden. Därför är det viktigt att det finns någon som kan sprida information, berätta vidare om lyckade satsningar som något bibliotek har gjort och få biblioteken att tro på att de är bra och att de kan.

– Den nya bibliotekslagen ger också biblioteken nya uppgifter, som de behöver få verktyg för att sköta.

Följ med utvecklingsarbetet i Nyland på :

- www.uudenmaankirjastot.fi
- Facebook (KEHU-ryhmä)
- Instagram (Kehu Uusimaa)
- Twitter (@KehuUusimaa)

Malin Hollmén

servicechef för bibliotekstjänster,
Sibbo kommunbibliotek

1072

**BIBLIOTEK
KIRJASTO
LIBRARY**

ÅBO

med uppdrag Egentliga Finland och Satakunta

Abo stadsbiblioteks regionala uppdrag är att stöda utvecklingen av de allmänna biblioteken i landskapen Egentliga Finland och Satakunta. Till området hör 44 kommuner, och antalet årsverken av biblioteksanställda i regionen uppgår till cirka 500. Vi har pratat med servicechef **Asko Autio** om uppdraget.

Vilka är ni som jobbar med utvecklingsuppdraget i Åbo?

Det är en handfull personer som jobbar med det regionala utvecklingsuppdraget vid stadsbiblioteket i Åbo. Jag är själv servicechef och utvecklingsuppdraget är ett av mina ansvarsområden. Sedan har vi **Anne Heino** och **Anni Rajala**, som jobbar mycket med fortbildningar, **Anu Ojaranta** som jobbar med ett projekt kring digital handledning samt **Irmeli Malka-Kannisto** som jobbar med fängelsebibliotek. På den svenska sidan har vi **Pauliina Sandberg** som sköter samarbetet med den svenskspråkiga samarbetsgruppen. Fler andra personer deltar också i utvecklingsarbetet på olika sätt.

Hur har ni kommit igång?

Jag tycker att vi har kommit väl igång. Jag började själv i det här jobbet först i maj, men utvecklingsarbetet kom igång redan i januari. Inom det tidigare landskapsbiblioteket fanns många väletablerade strukturer som enkelt gick att utvidga till att omfatta det nya utvecklingsområdet, bland annat en arbetsgrupp för barn och ungdom som leds av **Leena Pylkkö**, samt en arbetsgrupp som utvecklar bibliotekstjänster för seniorer som leds av **Katariina Kapiainen**.

Vilka tyngdpunkter har ni?

– Vi har tre huvudsakliga tyngdpunktsområden. Ett är att utveckla samarbetet mellan fängelsebiblioteken, dels inom regionen, dels nationellt. Det är **Irmeli Malka-Kannisto** som är projektplanerare där, hon har lång erfarenhet av arbete med fängelsebibliotek, och hon besöker fängelsebiblioteken varje vecka och organiserar samarbetet med personalen där.

Servicechef **Asko Autio** ansvarar för det regionala utvecklingsuppdraget på Åbo stadsbibliotek.

– Ett annat stort tyngdpunktsområde är utvecklandet av bibliotekspersonalens digitala färdigheter. **Anu Ojaranta** har gjort en enkätundersökning bland biblioteken i området, dels för att kartlägga vilken teknisk utrustning som finns i biblioteken, och dels vilka färdigheter personalen har att ge digital handledning. Vi håller precis på att titta på svaren och planera hur vi ska kunna stöda och utbilda personalen i att ge bibliotekskunderna digitalt stöd. Där har biblioteken en viktig roll.

– Det tredje är givetvis att utveckla personalens kompetens, det hör till utvecklingsbibliotekets grunduppdrag. Vi har skaffat utrustning för att streama föreläsningar, så att vem som helst kan ta del av dem oberoende av plats. Det är **Nina Hyyppä** som ansvarar för dem. Förutom traditionell fortbildning funderar vi samtidigt på hur vi kan ta fortbildningsarbetet vidare så att det blir ännu mer mångsidigt och långsiktigt.

Vad är på gång just nu?

– Enkäten om personalens tekniska färdigheter är som sagt aktuell, svaren har kommit och nu funderar vi på hur vi ska gå vidare. När det gäller arbetet med fängelsebiblioteken håller vi på att färdigställa någonting vi kallar en kokbok för fängelsebibliotek.

Irmeli Malka-Kannisto har tillsammans med brottsförklaringsmyndigheten skrivit en handbok för bibliotek som vill sätta igång med fängelsebiblioteksverksamhet. När det gäller utbildningar har vi bland annat litteraturutbildningar och föreläsningar i spel och spelifiering på kommande.

Varför behövs bibliotek med regionala utvecklingsuppdrag?

– Det känns som om bibliotekens uppgifter förändras i väldigt snabb takt, kraven och förväntningarna är höga, samtidigt som resurserna inte växer i samma takt. I många små kommuner är ekonomin trängd, och det gör det svårt för biblioteken att utveckla verksamheten. I och med det regionala utvecklingsuppdraget kan vi erbjuda också regionerna stöd.

– Samarbetet med andra utvecklingsbibliotek är också oerhört viktigt. Tillsammans kan vi göra saker som gynnar biblioteksväsendet i hela Finland.

Pamela Friström

VASA

med uppdrag Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten

Under utbildningsdagen "Murder Mystery Event" i Vasa stadsbibliotek fick deltagarna under ledning av Joe Moretti testa ett interaktivt, virtuellt deckaräventyr i biblioteksmiljö, och lära sig om att arrangera spelevenemang i biblioteket.

Vasa stadsbiblioteks regionala uppdrag är att stöda de allmänna biblioteken i Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten. Till området hör 47 huvudbibliotek, plus filialer och närbibliotek. Antalet årsverken av biblioteksanställda i regionen uppgår till cirka 350. Vi har pratat med serviceplanerare **Jimmy Pulli** om uppdraget.

Vilka är ni som jobbar med det regionala utvecklingsuppdraget i Vasa?

– Vi är **Jimmy Pulli**, ansvarig serviceplanerare, och **Anneli Haapaharju**, serviceplanerare. Jimmy jobbar deltid med uppdraget och Anneli på heltid. Rekryteringen av ännu en tredje person är som bäst igång.

– Jimmy har sin bakgrund i konst- och kulturverksamhet, Anneli har tidigare haft mera pedagogiskt inriktade uppdrag. Bibliotekens värld är ändå inte helt okänd för oss, men möjligheten att studera till exempel strukturer och invanda arbetssätt från ett delvis utomstående perspektiv har visat sig vara värdefullt.

Hur har ni kommit igång?

– Vi har fått en riktig rivstart, tycker vi. Trots att uppdraget började i våras har redan vi hunnit arrangera en lång rad fort-

Jimmy Pulli och Anneli Haapaharju jobbar med det regionala utvecklingsuppdraget i Vasa.

bildningsdagar. Fortbildningarna har handlat om bibliotekens framtid, praktiska och tekniska kunskaper, språkfärdigheter, spel i biblioteksmiljön och de har gått på svenska, finska och engelska.

– Utöver det har vi rest runt i regionen och bekantat oss med biblioteken i Österbotten, Sydösterbotten och Mellersta Österbotten. I det här skedet är resorna vårt viktigaste arbetssätt. Utvecklingsuppdraget är nytt, vi är nya, och genom besöken kan vi lära känna bibliotekens personal och kartlägga behov, styrkor och svagheter mer effektivt. Trots att resorna är tidskrävande är ett möte i verkligheten så mycket mer än en gallup, och tröskeln för att senare ta kontakt blir också lägre.

Vad vill ni satsa på?

– Digitala tjänster och -kunskaper är givet-

vis alltid aktuella, med alla projekt som just nu pågår kring det, och mindre teman som programmeringskunskap och -tillämpning.

– De närmaste åren kommer vi också att studera mindre teman via de större tyngdpunkterna tillgänglighet och välmående. Tillgänglighetstemat innefattar tillgänglighet till bibliotekstjänster för alla, både utanför och innanför bibliotekens väggar. Det är också ett svar på EU:s tillgänglighetsdirektiv, som kommer att påverka biblioteken en hel del under kommande år. Under välmäendetemat kan vi studera till exempel hur vi aktivt kan använda oss av ljudvärldar i biblioteket.

Vad har ni på kommande ännu i år och nästa år?

– På gång och på kommande är till exempel en serie fortbildningsdagar i lättläst språk på flera orter, en regional studieresa till Kalajoki och Uleåborg. Nästa år siktar vi på temadagar kring biblioteksbusarnas framtid, och fortsätter på ett redan påbörjat tema om bibliotekens framtid i allmänhet. Vi testar olika digitala och tekniska hjälpmedel i regionens bibliotek, och börjar arbeta bland annat med språkörer.

Varför behövs bibliotek med regionala utvecklingsuppdrag?

– Vi kunde säkert göra upp en lång lista som svar, men för att nämna något som kommit upp under biblioteksbesöken är samhällets strukturer ständigt i fluxus. Hur ska biblioteken spegla, svara på och forma om sig för att människorna som berörs av samhällets förändringar ska ha tillgång till stöd och kunskap de behöver? Det här ställer stora krav på biblioteken och deras personal i en tid när resurserna på många håll bara verkar bli allt knappare.

– Biblioteken med regionala utvecklingsuppdrag kan i bästa fall rusta personalen för att tillmötesgå kraven, sälla väsentlig från oväsentlig utveckling via pilotprojekt och söka nya sätt att stärka och forma bibliotekens roll i samhället.

Jimmy Pulli

ansvarig serviceplanerare, Vasa stadsbibliotek

Det nya bibliotekshuset ger möjligheter till nya samarbetsformer.

Nya samarbetsformer i Kyrksläotts bibliotek

Det nya bibliotekshuset i Kyrkslätt blir ett allaktivitetshus som förutom bibliotek också inhyser invånarpark och ungdomsgård.

Vid torget i Kyrkslätt pågår en om- och tillbyggnad av det över trettio år gamla biblioteket. Det nya bibliotekshuset planeras stå färdigt våren 2020.

Förutom ett bibliotek, kommer huset på 4500 m² att inrymma också kommunens invånarpark och ungdomsgård. Dessutom kommer musiklekskolan att ordna sin verksamhet i huset, och kommunens rehabiliterande arbetsverksamhet, Toimari, kommer att sköta caféet.

Även Luckan i Kyrkslätt ska flytta till det nya allaktivitetshuset.

Nya kolleger

Vi som jobbar på biblioteket får helt nya kolleger eftersom bibliotekets barnavdelning också kommer att fungera som invånarpark. Likaledes kommer ungdomsavdel-

ningen att samtidigt vara ungdomsgård. Vi kommer att jobba tillsammans i ett tvärprofessionellt team där det ingår både bibliotekspersonal, ungdomsledare och personal från kommunens öppna småbarnspedagogik. Ur kundens synvinkel är det egalt vilken instans som betjänar, huvudsaken är att kunden känner sig välkommen och får den hjälp som hen behöver.

Biblioteket ansökte om pengar från Regionalförvaltningsverket för att anställa en konsult för att sätta i gång samarbetet. Vi ville lära känna varandra och hinna jobba ihop oss lite innan det nya biblioteket öppnar sina dörrar för kunderna. Vi erhöll ett bidrag på 10 000 euro och anställde Päivi Jokitalo som konsult för projektet. Under hennes ledning har vårt team, som består av fyra personer från bibliotekets barn- och ungdomsavdelning, fyra från ungdoms-

tjänsterna och två från den öppna dagvården, träffats åtta gånger. Två träffar kvarstår.

Diskussioner och post-it-lappar

Under våra gemensamma träffar har vi bekantat oss med varandra och varandras arbete. Genom diskussioner och andra övningar har vi kartlagt både likheter och olikheter. Det som tydligt har kommit fram är att vi har en mycket likadan värdegrund i våra verksamheter, vilket ger oss ett utmärkt läge för samarbete. Vi vill alla erbjuda utrymmen med låg tröskel, eller ännu hellre, ingen tröskel alls. Barn och unga och deras familjer är den målgrupp som vi riktar oss in på, och vi arbetar för ett jämlikt och inkluderande samhälle.

Olikheter finns naturligtvis också. En sak som vi till exempel har diskuterat är bemötandet av kunder. Biblioteket kan du besöka alldeles anonymt och bestämma själv vilken grad av kontakt du vill ha med personalen. Våra framtida kollegor jobbar närmare sina kunder och mer personifierat, med den bakomliggande, och ofta också

Det som tydligt har kommit fram är att vi har en mycket likadan värdegrund i våra verksamheter, vilket ger oss ett utmärkt läge för samarbete.

klart artikulerade frågan: Hej, vem är du?

Frågorna är många. Hur ska vi jobba ihop? Hur drar vi gränserna mellan våra arbeten – vi har gemensamma utrymmen och gemensamma kunder, men ändå skiljer sig innehållet i vårt arbete åt. Hur ska kommunikationen, både utåt och inom huset skötas i framtiden? Det finns många helt konkreta saker som vi funderat på. Hur gör vi med energidrycker? Var får man dricka sitt kaffe? Till ungdomsgårdarna kan du inte komma vare sig alkohol- eller drogpåverkad, men biblioteket använder ingen alkomätare. I den öppna småbarnspedagogiken är man van vid egna slutna utrymmen, medan bib-

lioteket är ett mycket öppet hus med många in- och utgångar för små fötter att hitta medan den vuxna tittar åt ett annat håll.

Så småningom har vi börjat försöka formulera svar på en del av frågorna. Det arbetet ska ta sig uttryck i en manual för alla dem som arbetar på barn- och ungdomsavdelningen i det nya biblioteket.

Bygga vidare

Det konkreta samarbetet har redan satts i gång. Vi har till exempel tillsammans försökt engagera kommuninvånarna, både barn, unga och familjerna, att delta i planeringen av både utrymmen och verksamhet.

Vi har också samarbetat genom att tillsammans delta i eller ordna olika jippon. I våras ordnades en grillkväll, med lite spel och trevlig samvaro på agendan. Och redan nu fungerar barn- och ungdomsavdelningen Mesta som ungdomsgård två kvällar i veckan.

Det förnyade bibliotekshuset ger många möjligheter till nya samarbetsformer, och säkert också nya kundgrupper för var och en. Och medan vi väntar på att det fysiska rummet blir färdigt, fortsätter vi bygga vidare på ett gemensamt mentalt rum.

Paula Roselius

bibliotekarie på barn- och ungdomsavdelningen i Kyrksläatts bibliotek

Det nya bibliotekshuset väntas stå färdigt våren 2020.

Bibliotekets barnavdelning kommer också att fungera som invånarpark.

Reykjavik utsågs 2004 av Unesco till City of Literature. Foto: NN – norden.org

Hösthälsningar från Reykjavik

UNESCO har alltsedan 2004 utsett så kallade Cities of Literature runt omkring i världen. En sådan här litteraturstad måste ha en levande bokkultur och tillföra staden något unikt. Reykjavik har varit en del av denna UNESCO-familj alltsedan år 2011.

Det syns att litteraturen är en viktig del av kulturlivet i Reykjavik. Den medeltida isländska litteraturen med sagorna och Eddan som idag utgör ett värdefullt kulturarv finns tillgängliga i Nationalbiblioteket i Reykjavik. Stadsbiblioteken ordnar både utställningar, evenemang och läsfrämjande projekt, samtidigt som de upprätthåller en databas över isländska författare, deras böcker och litteraturpriser (som det finns många av på Island!). På TV görs läsfräm-

jande storsatsningar vars syfte är att få barn att vilja läsa mera. Bokhandlarna i Reykjavik är stora och har öppet sent på kvällen. Som turist kan man även upptäcka Reykjavik genom litterära vandringar med hjälp av en app.

I oktober arrangerades Mýrin, en stor internationell barnlitteraturfestival i Nordens hus i Reykjavik för nionde gången. Festivalen öppnades av **Eliza Reid**, fru till Islands president **Guðni Th. Jóhannesson**. Reid har grundat det internationella Iceland Writers Retreat -evenemanget för författare. Hon föreläser även kring läsfrämjande på olika evenemang både på Island och internationellt. I sitt tal betonade hon vikten av berättelser och om vårt behov att berätta. I det isländska språket finns en fras för detta "að ganga með bók í maganum" – ha en bok

I det isländska språket finns en fras för detta "að ganga með bók í maganum" – att ha en bok i magen – som betyder att det hos alla finns en berättelse som väntar på att bli berättad.

Nordiska rådets litteraturpris till Island

■ Nordiska rådets priser i litteratur, barn- och ungdomslitteratur, film, musik och miljö delades ut i Oslo den 30.10.2018 i en prisceremoni i samband med Nordiska rådets session. I år gick litteraturpriset och filmpriset till Island, ungdomslitteraturpriset till Färöarna, musikpriset till Norge och miljöpriset till Grönland. Prissumman för samtliga priser är 350 000 danska kronor.

Romanen *Ör (Ärr)* av **Auður Ava Ólafsdóttir** handlar om den resa en fränskild man med en existentiell kris måste genomföra för att återfinna sin livsgnista. Författaren har även tidigare varit nominerad till Nordiska rådets litteraturpris.

I *Træið (Trädet)*, en bilderbok med lite text och sparsamma illustrationer av **Bárður Óskarsson**, har vi i berättelsens centrum en försiktig kanin, en världsvan hund och ett träd.

För bokälskande islänningar är tiden från början av november till jul den mest spännande under året, då kulminerar nämligen årets bokutgivning. Denna tradition kallas för júlábókaflód.

i magen – som betyder att det hos alla finns en berättelse som väntar på att bli berättad. Frasen hänvisar även till det faktum att omkring 10 procent av befolkningen på Island kommer att ge ut en bok under sin livstid.

Under tre intensiva dagar samlades barnboksförfattare, illustratörer, branschfolk och inbjudna skolklasser för att delta i seminarier och i olika workshops kring barn- och ungdomslitteratur. På lördagen ordnades dessutom en hel del program för barnfamiljer; allt från fågelskådning och pysselverkstäder till att måla en vägg med en illustratör och djurgymnastik.

Ett tjugotal första årets studerande i konst jobbade som volontärer under festivalen, där de fick hjälpa till med förberedelserna och det praktiska. De fick också delta

i seminarierna, där det var intressant att se dem sitta och skissa i sina block samtidigt som de lyssnade på författarna. Vem vet, kanske någon av dem är en framtida författare? Det var nämligen flera av författarna som hade arbetat i helt olika branscher innan de började skriva. Fantasyförfattarna **Malene Sölvsten** arbetade inom finansbranschen och skrev på sin bok i all hemlighet under sommarsesemestern medan den tidigare arkitekten **Ragnheiður Eyjólfsdóttir** fann tid att skriva under sin moderskapsledighet innan barnets födsel. Jättebra för kreativiteten att ha tråkigt ibland, även för vuxna!

För de bokälskande islänningarna är tiden från början av november till jul den mest spännande under året, då kulminerar

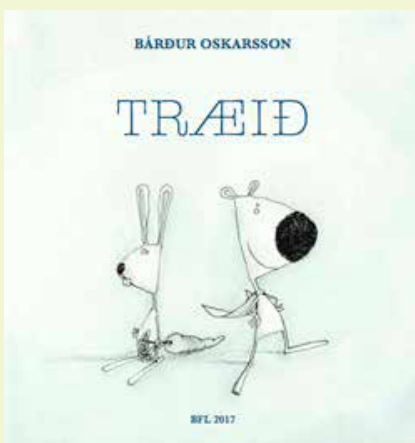
nämligen årets bokutgivning. Denna tradition kallas för júlábókaflód. Hundratals titlar ges ut, författarna läser ur sina nya verk på bokhandlar, muséer, bibliotek och landet badar i nyutgiven litteratur. Inte att undra på att en bok är den mest traditionella julgåvan på Island. Jag vill passa på och rekommendera *Ör* av **Auður Ava Ólafsdóttir**, romanen som vann Nordiska rådets litteraturpris i år och finns som svensk översättning, *Ärr*.

Trots dessa satsningar på litteratur har bokutgivningen och antalet sålda böcker gått ner. Samma tendens kan ses i de islandska skolelevernas läs- och skrivkunnighet. Därför ville Islands statsminister, den tidigare litteraturvetaren **Katrin Jakobsdóttir**, att bokmomsen skulle avskaffas och att bl.a. författare kunde få större statsunderstöd. Det blir inte så, utan Island kommer istället att införa statligt stöd till medier och bokutgivning under nästa år.

I väntan på det kan vi fortsätta berätta historier, läsa böcker och fundera på vilka böcker vi vill ge i julklapp till våra nära och kära.

Mikaela Wickström

specialbibliotekarie, Nordisk kulturkontakt

Oskarsson har även tidigare varit nominerad till priset.

Filmen *Kona fer í stríð* (*Woman at War*) av **Benedikt Erlingssons** filmteam lyfter miljöaktivismen till en ny nivå. Erlingsson regisserade även den film som vann Nordiska rådets filmpris 2014.

Muohta av **Nils Henrik Asheim** är ett verk för kör och stråkorkester. Musikstycket består av 18 sektioner där ett snö-

relaterat ord på samiska är utgångspunkten i var och en av sektionerna.

Miljöpriset i år gick till Naturrekursrådet i Attu vid Grönlands västkust som alltsedan 2014 har dokumenterat havsmiljön och genom sin kunskap även bidragit till olika forskningsprojekt.

”Det råder brist på bibliotekarier i Sverige”

Det räcker inte med att utbilda fler bibliotekarier för att få fler bibliotekarier med språkkunskaper i arabiska eller persiska, skriver Malin Barkelind, som kom från Uppsala till Helsingfors på bibliotekspraktik.

■ På två år ska jag dels förberedas för bibliotekarieyrket, dels förberedas för att börja en forskarutbildning – går det? Det är åtminstone förutsättningarna för masterutbildningen i biblioteks- och informationsvetenskap vid Uppsala Universitet i Sverige, som har krav på sig att både vara akademisk på en hög nivå och förbereda studenterna för yrkeslivet.

För att sätta sig in i det praktiska arbetet är det till stor hjälp att ha praktik, vilket jag just nu har på Nordisk kulturkontakts specialbibliotek i Helsingfors.

Jag går alltså masterprogrammet i ABM med inriktningen biblioteks- och informationsvetenskap vid Uppsala universitet i Sverige. ABM står för arkiv, bibliotek och museum, och de andra inriktningarna är alltså arkivvetenskap respektive musei- och kulturarvsvetenskap. Vi har gemensamma kurser i exempelvis pedagogik, digitalisering och sociala aspekter av klassifikation och kategorisering. Som student på programmet blir man alltså inte expert på alla tre ämnesområdena, men man får vissa kunskaper som är användbara i ABM-verksamheter generellt och viss insyn i de andra studenternas ämnen.

Malin Barkelind studerar biblioteks- och informationsvetenskap vid Uppsala universitet. Foto: Mikaela Wickström

Litteratur ingår inte

I bibliotekarieutbildningen fokuserar man på informationshantering och på biblioteket som samhällelig institution. Efter utbildningen ska man kunna arbeta på folk-, skol-, forsknings- eller specialbibliotek, men alla läser samma kurser. Det finns alltså inga valbara kurser för att rikta in sig på en viss bibliotekstyp.

Litteratur och läsfrämjande ingår inte heller, trots att det är en viktig del av arbetet åtminstone på folk- och skolbibliotek. Ut-

rymmet för att specialisera sig finns i masterutbildningsarbetet, praktiken och till viss del inom några av kurserna. Till exempel kan man välja vilken typ av pedagogiskt projekt man vill skriva om och genomföra inom ramen för kursen i pedagogik och förmedling.

ABM-programmet är på masternivå, alltså har alla studenter som antas till utbildningen redan studerat i minst tre år på universitet eller högskola. En kandidatexamen krävs för att bli antagen, men ämnet kan vara vilket som helst. Många har läst humanistiska ämnen, och en hel del studenter som söker till bibliotekarieutbildningen har naturligtvis redan läst litteraturvetenskap.

Förutom Uppsala finns masterprogram i ABM även i Lund, och utbildningar i biblioteks- och informationsvetenskap även i Borås, Umeå och Växjö.

Utbildningens framtid

Sveriges nationalbibliotek, Kungliga biblioteket (KB), har fått i uppdrag att ta fram en nationell biblioteksstrategi. Efter flera års arbete publicerades ett utkast i maj i år. I utkastet till strategin beskrivs också läget för bibliotekarieutbildningarna. Enligt KB är utbildningsplatserna för få eftersom det dels går ungefär två sökande på varje utbildningsplats, dels råder det brist på bibliotekarier i Sverige.

Att låta fler utbilda sig till bibliotekarier löser kanske problemet med bibliotekariebrist, särskilt om dessa studenter kan tänka sig att arbeta utanför storstadsområdena. Däremot motarbetar det bibliotekariernas strävan efter högre lön och löser inte nödvändigtvis problemet med snedrekrytering till utbildningen. Det räcker inte att bara ta in fler studenter för att få fler bibliotekarier med till exempel språkkunskaper i arabiska eller persiska.

En sammanhängande praktikperiod är värdefull för att koppla ihop teori med praktik och få kontakter på intressanta arbetsplatser. Jag skulle önska att praktik var en självklar del av bibliotekarieutbildningen och att fler fick möjlighet att välja en praktikplats utifrån sina intressen – även om den ligger i en annan stad eller till och med i ett annat land.

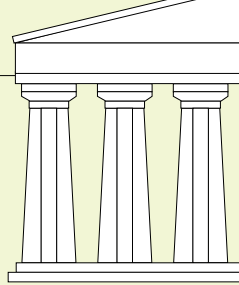
Malin Barkelind

student på masterprogrammet i ABM,
praktikant på Nordisk kulturkontakt

Humanistiska teatern vid Uppsala Universitet stod färdig hösten 2017 och är en av föreläsningssalarna som används på ABM-programmet. Den hästskoformade teatern nominerades till Årets Bygge 2018. Foto: Samuel Flander

FINLANDSSVENSKA KLASSIKER

Hej åter i klassikernas tecken! Blåsiga höstkvällar i Helsingfors är suggestiva: på de våta gatstenarna ligger löven fast-klistrade på marken, grenverken i Brunns-parken gungar i blåsten och ljuset från gat-lamporna blir likt långa stretande fingrar. De griper tag om en för att lika snabbt för-vinna, slukade av mörkret. En gestalt med åtdragen överrock skyndar förbi svagt upp-lysta fönster från Parkgatan. Uppe på Ursas höjd syns solnedgångens sista strålar. Vid vallarna kommer havet emot, mörkt och brusande. Där ute skymtar Sveaborgs vind-pinade landmassa med kyrkan som enda uppstickande kontur – vandraren kurar ihop sig och går vidare.

Helsingfors har beskrivits i den finlandssvenska litteraturen många gånger och miljöerna har varit ganska oförändrade genom åren. Om man vandrar i Brunns-parken är det inte svårt att föreställa sig var diktaren **Gunnar Björling** kanske fick sin inspiration, vyerna finns kvar ännu idag. Mina egna bilder ovan kan förmodligen ha en rätt tidlös prägel: kanske året är 2018, 1970 eller varför inte 1913? Hittills har jag inte gått så långt tillbaka i mina "irrfäder" i den finlandssvenska litteraturen, men nu har jag stannat vid året innan mycket kom att hända i Europa och Finland: första världskriget, inbördeskriget, eller modernismens gryning inom den finlandssvenska litteraturen.

Under 1910-talets början trädde de s.k. "dagdrivarna" in på den litterära scenen. Benämningen har kommit av **Torsten Helsingius** novellsamling *Dagdrivare* från 1914, och kom för eftervärlden att beteckna en handfull unga författare: stadsflanörer, pessimistiska och drömmande. Om **Runar Schildt** är den mest kända av dem idag, var den numera rätt bortglömde **Ture Janson** (1886–1954) också mycket läst. Född i Åbo och journalist till yrket, var han före inbördeskriget vänstersinnad och redaktör vid tidningen *Arbetaren*. Men inbördeskrigets röda terror kom att ändra Jansons övertygelse. Sina sista år tillbringade han i Sverige.

Mitt Helsingfors

av Ture Janson, 1913.

Ture Janson (1886–1954) är Åbopojken som blev en av de stora Helsingforsskildrarna i Finlands litteratur.

1913 utgav Janson diktsamlingen *Mitt Helsingfors*, som inrymmer flera teman som förekom i hans författarskap genom åren. Titeln är något missvisande då endast andra delen innehåller dikter med motiv från Helsingfors. De bärande alstren handlar mer om personliga reflexioner kring utanförskap, identitet och vilshenhet. Den första dikten "Journalisten" närmar sig detta sist-nämnda, varav jag återger den första strofen: "I luren hviskar mikrofonens ström/en spöklig röst om fjärran strid och kif/min penna löper – men jag lyss i dröm/till någon vals från gårdens positiv". Som intressant i dikten kan noteras det tidiga nämmandet av "mikrofon" – under en tid då symboler för det moderna som telefonen knappast ännu var vanligt i finlandssvensk dikt.

Andra teman i samlingen är Jansons tankar om språkfrågan, det ryska förtrycket och socialismen. Det förstnämnda exemplifieras av dikten "Ty äfven jag är finne", med-

an "När man knappt kan andas –" börjades med raderna: "Tryckande tung är luften här/i mitt land är det tungt att andas..., troligen uttrycker det ryska förtrycket av landet under åren innan första världskriget. Dikten "Det röda strecket" är å sin sida en överraskande frispråkig dikt om socialismens glöd i form av valet som påverkningsform. Fokus är på den föreställda personen, kanske en finlandssvensk arbetare, en grupp som Janson under sin röda period önskade att skulle vakna ur sin slummer. Jag återger de fem första raderna:

"Det röda strecket du drar/när valkampens dag är inne,/är mer än ett något till tidsfördrif,/som göres med tanklöst sinne./ Det röda strecket har lif!

Men om Jansons diktsamling uttrycker många känslolägen, ofta melankoliska – finns det också punkter av ljus, vilket kommer fram i en del av Helsingforsmotiven. Och då vi började i Brunns-parken, slutar denna kolumn med en likabetsad dikt av Janson:

*Nyss operettens sista toner dött,
ut i allén ren mänskomassan strömmar.
Så blir det tyst kring parkens gamla lindar.
Den stora häggen invid vägen strött
sitt hvita blomregn under dagens vindar
och sänder ännu lekfullt något stänk
på dessa två, som flytt till välkänd bänk
att i den egna varma verkligheten
förnya operettens veka drömmar
– ett dämpadt ringelrei i ensamheten!*

Mer om Ture Janson kan du läsa på webben på Biografiskt lexikon för Finland: <http://www.blf.fi> eller på Uppslagsverket Finland: <https://www.uppslagsverket.fi>.

Johan Lindberg

bibliotekarie vid Arbis i Helsingfors

Zacharias Topelius metar i roddbåt på Alörsfjärden i Nykarleby. Svenska litteratursällskapet i Finland

Inte en dag utan en rad

Bokslukare, bästsäljare, nytänkare

En tidningsman som reformerade sättet att skriva journalistik. En författare som i mångsidighet, produktivitet och inflytande saknar motsvarighet i Norden. Topelius omfattande författarskap är en omistlig del av vårt kulturarv och hans texter ger en levande inblick i vår historia. I utgåvan Zacharias Topelius Skrifter tillgängliggör Svenska litteratursällskapet den betydelsefulla produktionen digitalt och i tryck.

När den elvaårige Zacharias började i trivialskolan i Uleåborg öppnades en ny värld: fastrarnas välfyllda lånebibliotek. Hans besök hos dem blev täta, och medan plättpannan ofta fräste på spisen läste han igenom de tusen volymerna. Föräldrarna hade varnat för de fördärliga romanerna, men nyfikenheten och läslusten tog överhanden. Under studietiden i Helsingfors fortsatte utforskandet: han var en flitig biblioteksbesökare och köpte också böcker på auktion. Dagboken ger otaliga exempel på hur Topelius fångas av littera-

turen: Han förtrollas av *Lycksalighetens* ö så att han glömmet middagen, han uppslukas av **Bulwers** roman och missar gudstjänsten, han sträckläser **Walter Scott** till halv tre på natten. Han lånar mängder av poesi och skriver av dikterna i små häften.

Parallellt med bokslukandet flödade egna texter. Förmodligen ville han följa sin fars råd: inte en dag utan en rad. Redan före skoltiden sammanställde Topelius *Kudnis Dagblad*, och i Uleåborg skrev han *Lilla Biblioteket*, korta berättelser i miniatyrformat. Under studietiden fyllde han en mängd dikthäften samt utgav det handskrivna bla-

det *Ephemerer*.

När han som 23-åring fick fullt redaktionellt ansvar för Helsingfors Tidningar hade han alltså hunnit vässa sin journalistiska och skönlitterära penna. Han övertog en tidning i kris, men hade en tydlig vision om hur han skulle vända den dystra kurvan. Medvetet gick han in för att nå en bred publik och intog nya genrer i den finländska pressen: han skrev kåserier, följetonger, brev, socialreportage och recensioner. Upplagan tredubblades under hans tjugo år som redaktör.

Produktiv och mångsidig

De dikter och följetonger som Topelius producerade för Helsingfors Tidningar utkom an efter som egna verk. Därutöver skrev han skådespel, bildverk och librettot till Finlands första opera *Kung Carls jagt*. Läseböckerna *Naturens Bok* och *Boken om Vårt Land* som användes i skolorna långt in på 1900-talet är förmodligen de av Topelius verk som haft störst inflytande i Finland. När han fick egna barn såg han behovet av en litteratur anpassad för yngre läsare och förnyade och moderniserade genren mer än någon annan svenskspråkig författare. Han grundade barntidningen *Eos*, utgav fyra samlingar *Sagor* och åtta volymer *Läsning för barn*.

I över tjugo år undervisade Topelius i geografi och historia vid universitetet, och under några år var han också rektor. Han var engagerad i ett stort antal föreningar, som Finska Konstföreningen, Konstnärsgillet, Fruntimmersföreningen, och grundade Nordens första djurskyddsförening. Topelius var dessutom den skald som anlätades som talare och festdiktare vid de viktigaste tilldragelserna i landet.

Topelius blev en bästsäljare också i övriga Norden, i synnerhet i Sverige tack vare Albert Bonniers utgivning av hans skönlitterära verk. Romansviten *Fältskärens berättelser* trycktes i många och exemplöst höga upplagor. Urval ur *Läsning för barn* lästes i alla skolor i Finland och Sverige under lång tid, vilket grundmurade Topelius ställning

Till Topelius 200-årsjubileum lanserades en mobilversion av *Zacharias Topelius Skrifter*. Nu kan man läsa kända och bortglömda skatter av privatpersonen, författaren och professorn på surfplattan eller i mobilen på topelius.sls.fi.

som barnens skald. De många tonsättningarna av hans dikter är fortfarande en given del av vår sångskatt. Skildringarna av landet och folket i olika verk har cementerats i finländarnas medvetande. Produktiv som ingen annan, och mångsidig som få har Topelius i hög grad format vår självförståelse och historia.

Topelius i cyberrymden

Att utge Topelius verk i en digital utgåva är helt i författarens anda. Han följde med intresse teknikens framsteg på olika områden. Om Topelius levde i dag skulle han ha utforskat och utnyttjat de digitala möjligheterna, troligtvis på ett innovativt sätt.

Zacharias Topelius Skrifter kommer att omfatta alla verk av författaren och dessutom manuskriptbaserat material som föreläsningar och brev. Allt utges digitalt, verken också i bokform. Utgåvan är textkritisk, vilket innebär att lästexten är tillförlitlig och att skillnaderna i förhållande till manuskript och till senare upplagor redovisas. Framförallt belyses verken genom ordförklaringar, kommentarer och kontextualiserande inledningar. Originaltryck och manuskript kan läsas som faksimil.

Tack vare sökfunktionen kan läsaren fritt botanisera i både Topelius texter och de redaktionella. Hänvisningarna i kommentarer och inledningar länkar från det ena verket till det andra. Personer, verk och platser är uppmärkta och förekomsterna i texten lättåtkomliga via registerfunktionen. Den digitala utgåvan är en mångsidig forskningsportal – ett labyrintiskt bibliotek som speglar inte bara Topelius bredd, nytänkande och bildningssträvan, utan också det finländska, svenska och nordiska 1800-talet.

Carola Herberts och Pia Asp

redaktörer, *Zacharias Topelius Skrifter*

Topelius bemästrade konsten att skriva. Det digra arkivmaterialet är en del av Unescos världsmnesprogram och bevaras av Nationalbiblioteket i Helsingfors och Svenska litteratursällskapet i Finland (Nationalbiblioteket, foto: Janne Rentola).

Zacharias Topelius Skrifter

ges ut på topelius.sls.fi, valda delar också i tryck. Hittills har bl.a. följande delar publicerats i utgåvan: dagböckerna från ungdomstiden, bildverken *Finland* framställt i teckningar och *En resa i Finland*, hans dikter, de omfattande föreläsninganteckningarna, bästsäljaren *Fältskärens berättelser* och hans historiska noveller, läseböckerna *Naturens Bok* och *Boken om Vårt Land* och brevväxlingen med föräldrarna. De närmaste åren utkommer bl.a. barnlitteraturen, publicistiken, de akademiska alstren och dramatiken.

Fem frågor till författaren och barnbibliotekarien Annika Sandelin

Du tilldelades nyligen Vanessa-priset för dina insatser för att främja barn- och ungdomslitteratur samt läsförståelse bland barn och ungdomar på svenska i Finland. Grattis! Hur känns det?

– Det känns otroligt roligt. Det känns som en stor sak att få uppskattning för hela ens författarskap, och också för det arbete jag har gjort på bibliotek.

– Samtidigt väcker priset mycket känslor. Priset instiftades ju för att hedra författaren Tua Forsströms barnbarn Vanessa som dog i cancer. Jag träffade faktiskt Vanessa ett par gånger och tyckte att hon var väldigt söt. Samtidigt som det känns väldigt fint att få priset, väcker det också många andra känslor.

Enligt prisjuryn fick du priset också för ditt engagemang som barnbibliotekarie. Hur viktigt är det att barnbibliotekarier får erkännande för det läsförämjande arbete de gör?

– Jag tycker att det är fint att Vanessa-priset är vinklat så att det omfattar alla som jobbar med barnlitteratur. För författare och illustratörer finns det ganska mycket priser, medan barnbibliotekarierna som ju gör ett jätteviktigt jobb inte uppmärksammas lika mycket.

Du har jobbat många år på Richardsgatans bibliotek. Hur blev du intresserad av bibliotekarkarriären?

– Det är faktiskt så fänigt att min mamma är bibliotekarie och min pappa författare. Jag har inte varit så originell i mitt yrkesval. Men det föddes ur mitt intresse för litteratur, jag började studera litteratur och funderade i något skede på vad jag egentligen ska jobba med när jag blir stor. Jag hade fått sommarjobb på bibliotek, tyckte om det, och bestämde mig för att studera vidare till bibliotekarie.

Känner du dig mera som författare eller bibliotekarie? Och vad jobbar du med just nu?

– Eftersom jag nu har varit tjänstledig i ett och ett halvt år från biblioteket, känner jag mig för tillfället mera som författare. Men bibliotekariejobbet har betytt mycket för mig och ingår som en viktig del av min identitet.

– Just nu filar jag ännu lite på en diktbok för barn som kommer ut på våren och en bilderbokstext som kommer ut på hösten. Den första illustreras av **Karoliina Pertamo** och den andra av **Linda Bondestam**. Jag håller också på med att skriva en ny mellanåldersbok, men den vill jag inte ännu avslöja något om.

Du ingår också i teatergruppen Teater Tapir tillsammans med Linda Bondestam, Jenny Lucander och Lena Frölander-Ulf. Varför vill du göra teater?

Jag älskar att gå in i olika roller och att få möta publikens reaktioner. Barn är så spontana och man märker direkt när man får kontakt med dem och de blir ivriga. Vi har också väldigt roligt tillsammans i Teater Tapir när vi planerar våra uppträdanden. Skrivandet är ju oftast ganska ensamt och det är härligt att emellanåt få ingå i en grupp och skapa tillsammans.

Pamela Friström

ANNIKA SANDELIN

född 1972, är författare och bibliotekarie. Hon debuterade 1999 med *Dikter om öden och döden* tillsammans med **Stella Parland** och har sedan dess skrivit flera böcker, varav de flesta för barn. Annika Sandelin nominerades till Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2014 för *Råttan Bettan och masken Baudelaire* tillsammans med illustratören **Karoliina Pertamo**. Hennes senaste böcker är babyboken *Säg hej* (2017) samt barnromanen *Nattsvart och underbart* (2018).

Foto: Niklas Sandström

Sagoväskor i Sydvästra Finland

■ Sex kappsäckar med lockande innehåll cirkulerar nu runt i biblioteken i Egentliga Finland och Satakunta. Häxväskan är fylld med häxkläder och häxprylar, såsom en gryta med äckliga ingredienser. Djurväskan innehåller bland annat en vante där ”fröken Groda den runda och goda” med en massa andra djur får plats. Festväskan har en hel pannkakstårta (av tovad ull) som kan byggas färdig tillsammans med barnen. Ännu finns en med prinsar och prinsessor, en med spöken och någon som inte kan sova, och en väska med sjörövarsaker. Väskorna innehåller inte böcker, men tips på böcker som passar till materialet i väskan. Dessutom finns rim och dikter i små påsar, och tips till pyssel och lekar, allting på två språk.

Idén till väskorna kom till på möten som nätverket för barn- och ungdomsbibliotekari-er i Egentliga Finland håller med jämna mellanrum. I många bibliotek kände man ett behov av tips och material med vilka man kunde förnya sagostunderna och göra dem mer upplevelserika. Gruppen ansökte medel från regionförvaltningsverket, och projektet kom igång på våren 2018. Två artesanstuderande, **Liisi Saari** och **Heli Yliantola** och dockteatermakaren **Kerttu Aaltonen** (teater Piironginlaatikko) anlätades för

Basak Yavuz-Blomberg från Reso bibliotek berättar ”Kvastresan” av Julia Donaldson för kollegorna under en workshop i Borgå. Foto: Paula Kaunonen, Nousiaisten kirjasto

att skapa materialet till väskorna. Till en av väskorna gjordes materialet av projektledaren alltså mej själv, då jag är både bibliotekarie och bildkonstnär.

Efter att projektet hade planerats kom Satakunta med i utvecklingsbiblioteket, och

det beslöts att projektet även omfattar Satakunta, därifrån vi har fått nya ivriga representanter till det välfungerande nätverket som nu går under namnet VarSat. Nätverket präglas av viljan att dela med sig av material och idéer till kolleger. Med en sådan glädjande attityd verkar nu inkludera även sagoväskorna. Till exempel diskuteras nu, på vilket sätt man kunde publicera videor från de egna sagostunderna så att kollegerna kan få tips till sina sagostunder.

Projektet avslutades med att ett busslass med VarSat-folk åkte till Borgå för att bekanta sig med sagoveckan i Borgå. Sagoväskorna tog vi med, för vi höll sagoverkstäder för varandra i Borgå. Vi fick även besöka sjörövarskeppet (sagorummet) i Borgå och lyssna på sjörövarsagorna! Borgåkollegerna verkade också bli inspirerade av våra väskor, vilket liksom avslutade den ”goda cirkeln”. Det var nämligen på barnbiblioteksträffen där borgåborna presenterade sina sagokassar som vi i Egentliga Finland först fick se hur sagostunder kan berikas.

Leena Pylkkö

*bibliotekarie, Åbo stadsbibliotek
ansvarig för AKE-området Sydvästra
Finlands barn- och ungdomsnätverk VarSat*

Nio böcker tävlar om Runeberg Junior

■ Få litterära pris delas ut av barn, men Runeberg Junior-priset är ett sådant. Det delas ut för tredje gången på Runebergsdagen i februari 2019 och då är det skolklasser och förskolegrupper som har röstat fram vinnaren.

Runeberg Junior-priset har grundats av tidningen *Östnyland* och Borgå stad och prisets syfte är att väcka barns läslust och uppmuntra dem att läsa mera. Målgruppen är barn i åldern 6-9 år och prissumman är 10 000 euro. Kandidaterna nomineras av

en förvaldsjury bestående av vuxna, som i år fick välja bland cirka 70 bilderböcker och kapitelböcker på finska och svenska.

Nio kandidater vaskades fram: **Eva Frantz:** *Hallonbacken* (S&S), **Lena Frölander-Ulf:** *Pappa, jag och havet*

(Förlaget), **Anna Sarve & Sanna Mander:** *Prilliga Prinsessboken* (S&S), **Sanna Sofia Vuori & Linda Bondestam:** *Ägget* (Förlaget & Bergs), **Tapani Bagge & Carlos Da Cruz:** *Aavehevosen arvoitus* (Karisto), **Henna Helmi & Reetta Niemensivu:** *Tuplapulma, Maria!* (Tammi), **Merja och Marvi Jalo & Reetta Niemensivu:** *Olivia ja Onnentähti, Onnenkepparit 1* (WSOY), **Tuula Kallionemi & Terese Bast:** *Neljä muskeliisoturia* (Karisto), **Rinna Saramäki & Sami Saramäki:** *Meren syvyksiin* (WSOY).

Förvaldsjuryn bestod i år av kulturjournalisten **Mia Grönstrand**, pensionerade lektorn i modersmål **Bodil Lund** och bibliotekschefen **Malin Hollmén**. Kandidaterna avslöjades den 15 november och de klasser och förskolegrupper som utgör den egentliga juryn har tid fram till mitten av januari 2019 att läsa böckerna.

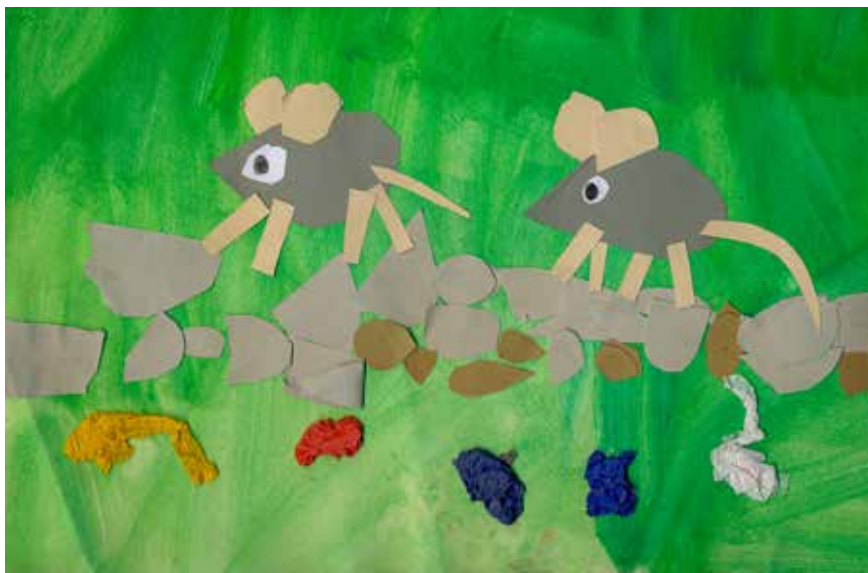

Rimmen, dikterna och leken blomstrar i Vanda stadsbibliotek

Småbarnsordkonsten tar sina första steg nu även i Vanda, vilket är underbart att se. Lycklig över att få vittna när de små under 1- och 2-åriga livet för första gången ska få delta i babypoesi ser jag dem komma in i sitt närbibliotek. Nyfikna tassar de in i sagorummet i Sandkulla bibliotek tillsammans med sina skötare och lärare.

Den form av småbarnsordkonst som kallas babypoesi är kanhända fortfarande något främmande för många. Därför finns det skäl att introducera det hela så brett som möjligt, överallt, också i Vanda. Då kommer man närmast genom att uppleva stunderna i verkligheten och pröva på det rent konkret. Det viktiga och fina i det hela är att ge det mer en bara en chans och att ta till vara regelbundenheten i stunderna då man upplever det med sitt barn. Och att ge sig in i det, till fullo.

Babypoecin innebär en kort stund, cirka 30 minuter, för de allra minsta i familjen eller i dagvården, tillsammans med de vuxna. Stunden hålls i form av rim, ramsor, dikter och lek. Det blir glada skratt och en iver som sakta växer fram hos de små, ju mer de lär känna dikterna och kommunikationen i fantasivärlden de befinner sig i. De blir del

Det blir glada skratt och en iver som sakta växer fram hos de små, ju mer de lär känna dikterna och kommunikationen i fantasivärlden de befinner sig i.

av en gemenskap. Och inte bara de små, lika ivriga kan vi vuxna bli i dessa diktstunder då vi ser att det finns småtingar som finner glädjen bums, även om de aldrig tidigare upplevt en stund liksom detta. De strålar av fantasi.

Babypoecin eller rimmen och ramsorna startade nyligen även i Vanda stadsbibliotek på svenska. Vi inleder i Sandkulla bibliotek varannan torsdag för utvalda daghemsgupper och hoppas på att kunna få ge varje daghem en chans att delta. Det värmer en ordkonstledares och specialbiblioteksfunktionärs hjärta, nästan mer än det går att beskriva, då de små barnen lyser upp vid igenkänning av bekanta dikter eller gester, samt former av lek i babypoestunderna. Vardagsgång och stund är individuell, beroende

på ledare och dag, och det är definitivt alltid värt att uppehålla och sprida. I andra delar av Vanda, d.v.s. i Myrbacka, finner man liknande stunder ledda av andra ordkonstledare, dock inte inom ramen för biblioteket. Förhoppningsvis kommer ändå också biblioteket att kunna sprida denna form av verksamhet till övriga delar av Vanda.

Småbarnsordkonsten spirar också i fråga om andra typer av diktstunder. En mer rörlig och interaktiv stund, som ofta leds av två ordkonstledare, är något som kallas Rimjam och som hittills framförts mest inom Helsingfors och för lite äldre småbarn, 3–5-åringar. Det är en stund där man ”leker med rytm och rim och ger liv åt både äldre och nyskrivna dikter för barn. Tillsammans förvandlar sig barnen och de

Små 1- och 2-åringar som nyss deltagit i babypoesi på Sandkulla bibliotek vill inte lämna sagovärlden.

vuxna till både små och stora djur, förflyttar sig till sagolika platser eller skapar magiska maträtter i en bubblande kompost” för att citera Sydkustens ordkonstskola, som är en av arrangörerna. Dessa stunder är ett samarbete mellan Sydkustens landskapsförbund, stadsbiblioteken och Helsingfors kultur- och fritidstjänster.

Men nu i november prövas Rimjam för första gången i Vanda också, för en daghemsgrupp med 4-åringar. Rimjammet ”Kattfnatt och Lejovrål” med dikter om katter av alla de slag, samt en historia om deras äventyr, äger också rum i Sandkulla bibliotek. Även här hoppas ordkonstledare samt bibliotekspersonal att få utveckla rimjammen till ett större och mer känt koncept, öppet också för allmänheten i framtiden.

Som ordkonstledare sedan rätt många år tillbaka är det en glädje att få uppleva denna utveckling. Sedan jag i tiderna upptäckte ordkonstvärlden och banade min väg genom otaliga, hjärtevärmade och glädjande händelser och äventyr visste jag att jag aldrig skulle komma att lämna den tillvaron. Det intygade jag alla om. Vägarna fortsatte till biblioteket men ordkonsten lämnade jag aldrig och nu ska detta gynna också Vanda stadsbibliotek, samt de små och unga i Vanda.

Det om något är en rikedom av allra högsta klass, något enastående lönsamt och givande för varenda kotte. Det förbereder och ger barnen något som de har endast nytta av i framtiden. Fantasin är något vi aldrig borde glömma eller avstå ifrån i våra liv och därför är det viktigt att se till att de små tidigt får uppleva den, i t.ex. böckernas värld. Det är jag och många övriga inom detta verksamhetsområde övertygade om.

Charlotta Panzera
specialbiblioteksfunktionär,
Vanda stadsbibliotek

Ljudböcker, ljudböcker...

■ Jag hör mycket prat om ljudboken i Finland och i Sverige just nu. Ja, så har det nog varit det senaste året.

Marknaden ökar, streamingtjänsterna blir fler och växer. Nyligen lanserades Nextory i Finland som den tredje svenska streamingtjänsten. Det går helt enkelt bra för ljudboken.

Ofta låter det skrämmande när man skriver om ljudboken. Svenska Yle hade förra hösten en artikel med rubriken: ”Ljudböcker ett hot mot den tryckta boken?” I mars i år hade Sydsvenskan en nästan identisk rubrik: ”Håller ljudboken på att ta död på litteraturen?” Dystra rubriker som visar på en rädsla. En rädsla för att ljudboken tar död på den ”riktiga” boken, den tryckta.

nedgång i försäljningen av andra format trots ljudbokens framfart. Kanske formaten i själva verket stöder varandra?

Jag har svårt att ställa ljudboken mot läsboken. Att tänka att de tävlar, att det skall vara den ena eller den andra. Jag vill istället se hur de stöder varandra. Ljudboken finns där för mig när jag diskar, när jag springer, när jag pendlar, när jag vill. Läsboken finns där när jag har tid, vill stilla mig, vill dyka in, när jag vill. Ljudböckerna har ökat min personliga läsning och om de kan inspirera nya och gamla läsare till att ta del av litteraturen har jag svårt att se det som någonting ont.

I vårt elektroniska skolbibliotek Ebban har vi både ljudböcker och e-böcker och

Ljudboken finns där för mig när jag diskar, när jag springer, när jag pendlar, när jag vill. Läsboken finns där när jag har tid, vill stilla mig, vill dyka in, när jag vill.

Jag kan på sätt och vis förstå det. Själv älskar jag den tryckta boken. Hur den luktar, hur den känns mellan fingrarna när jag öppnar den, hur den fyller mina bokhyllor. Läsningen blir mer genuin för mig om jag håller i en riktig bok. Om den fysiska boken försvann vore det katastrof!

Men det finns andra röster. Röster som pratar om hur ljudboken faktiskt räddar bokbranschen. Hur den ökar antalet läsare, håller förlagen och författarna vid liv och öppnar upp böckernas värld för massor av självutnämnda icke-läsare! Röster som säger att ljudboken kanske inte är ett hot.

Tidigare i höst var det en artikel i Etelä-Suomen Sanomat med den uppmuntrande rubriken: ”Äänikirjat houkuttelevat lisää ihmisiä kirjallisuuden pariin” (Ljudboken lockar fler människor till litteraturen). Det låter väl ändå bra? I artikeln berättar Otavas försäljningschef att de inte märkt någon

barnen frågar efter bådadera. Många har inte ens någon skillnad, bara det är en bra bok! Det tror jag är det viktigaste, att kvaliteten på litteraturen hålls hög, oberoende hur läsarna vill läsa.

Därför är det så kul att den finlands-svenska ljudboken nu också är på framfart! Förlaget M kom med sin första ljudbok i somras och redan nu har vi flera av deras ljudböcker i Ebban. Inlästa på riktig finlandssvenska.

Mikael Gros
bibliotekarie, Ebban

Inlägget har tidigare publicerats i Sydkustens blogg.

En bokslukare har hittat hem

Att suget efter bokprat i klasserna är stort, har Lisa Ahlvik redan fått erfara.
Foto: Nathalie Lindvall

ma stil. Det var härligt, då kändes det som att mitt besök i klassen faktiskt hade gjort skillnad.

Och det värsta?

– Det var nog när tekniken inte fungerade som den skulle när jag för alla första gången tog emot en skolklass här på biblioteket, haha! Det fick bli en tekniklös presentation istället, men det gick helt okej det också.

Största utmaningen, då?

– Att välja vad jag ska satsa på. Eller snarare att kunna välja bort och acceptera att jag inte hinner med allt. Jag vill så mycket!

Hur ser du på bibliotekets roll i framtiden?

– Jag tror att bibliotekets samhällsnyttiga roll kommer att bli synligare, allt annat känns orimligt med tanke på vilken guldgruva biblioteken är. Dessutom är jag övertygad om att vikten av skolsamarbete och satsningar på barn och unga kommer att lyftas fram ännu mer än det gör idag. Till sammans kan vi fostra läskunniga, smarta samhällsmedborgare som ska ta över världen.

Vad ska du göra idag?

– Idag ska jag ut och bokprata för årskurserna 1-4 i en skola. Därefter ska jag tillsammans med en kollega fundera över vad vi ska hitta på när årskurserna 5 och 6 besöker vår biblioteksenhet i Källby nästa vecka. Eventuellt ska jag också planera inför ett evenemang som jag drar senare i höst: natt på biblioteket. Kanske välja ut ramsor till nästa babyoesi-pass också.

När du inte jobbar, vad gör du då?

– När jag inte jobbar umgås jag i första hand med mina barn. De är 2 respektive 4 år gamla så det blir mycket kojbyggande, sagoläsning och utelek. Däremellan försöker jag motionera. Jag spelar innebandy och har nyligen börjat med traillöpning. Jag drömmer också om att hinna återuppta yogan, men det får bli en annan gång.

Lisa Ahlvik

Redan som liten fascinerades Lisa Ahlvik av biblioteket. Läs- och skrivlusten förde henne först till journalistiken, men nu har hon sadlat om.

Du är ny på ditt jobb som specialbibliotekarie. Hur hamnade du här?

– Egentligen är det helt naturligt att jag hamnade här. Jag har alltid älskat böcker och läsning, jag var en riktig bokslukare som barn. Redan som femåring började jag skriva egna berättelser och drömyrket var länge författare. Skrivintresset tog mig dock till journalistiken istället där jag jobbade i tio år innan jag bytte bransch.

Vad fick dig att byta bransch?

– Många faktorer spelade in. Jag hade nosat på biblioteksbranschen i många år genom kvällsstudier inom Öppna Universitetet. När jag fick barn år 2014 bestämde jag mig för att kombinera vårdledigheten med

studier på heltid. Och efter två barn och drygt fyra år som studerande hemmamamma dök den rätta jobbannonsen upp.

Vad är det för en tjänst?

– Jag är specialbibliotekarie i Pedersöre sedan 1 augusti. Mitt huvudsakliga ansvarsområde är läsfrämjande verksamhet för barn och unga. Samarbetet med skolorna är en viktig del av arbetet. Det finns en stor efterfrågan på bokprat i klasserna och den efterfrågan försöker jag svara på så gott jag hinner.

Hur trivs du på biblioteket?

– Jag trivs fantastiskt bra. Eftersom jag brinner både för böcker och barn är det rena drömjobbet jag har nu när jag får kombinera dem. Det känns som att jag har hittat hem.

Vad är det bästa med ditt jobb?

– Att det är så positiv stämning kollegor emellan. Alla delar fritt med sig av goda idéer och erfarenheter.

Vad är det roligaste du har hunnit uppleva?

– Härondagen kom några ungdomar hit till biblioteket efter att jag hade bokprat för dem i skolan några dagar tidigare. De var väldigt ivriga att berätta för mig om vilka böcker från bokpratet de redan hade hunnit läsa och frågade efter nya tips i sam-

LISA AHLVIK

Ålder: 37

Yrke: Specialbibliotekarie i Pedersöre kommun

Utbildning: Nybliven pol. mag. från Åbo Akademi

Familj: Man och två barn

Bor: I ett hus i Jakobstad

Fritidsintressen: familjeliv, trail-löpning, innebandy och resor. Och läsning förstås.

Boktips: *Morrigan Crows magiska förbannelse* av **Jessica Townsend**. Succévarning!

”Bibliotekarierna ska ut ur biblioteken”

Vi ska ut ur biblioteken, vi ska nätverka, skapa kontakter, skaffa resurser och förmedla våra kunskaper, säger Christina Flemming som ser fram emot att få mera tid för läsning när hon nu går i pension.

Hur kom du in i biblioteksbranschen?

– Böcker och läsning var viktiga i min barndom, det fanns alltid mycket böcker hemma och jag lekte ofta bibliotek. Jag visste redan i gymnasiet att jag ville bli bibliotekarie och var tidigt praktikant på Vasa stadsbibliotek, berättar Christina Flemming.

Vad är det i det här jobbet du särskilt brinner för?

– Oj, det är mycket! Katalogerna, databaserna, som är nyckeln till samlingarna! I forna tider de handskrivna korten och förteckningarna, i dag webbkatalogerna som blir allt mer sofistikerade, och som ger alla möjlighet att söka själva.

– Också vikten av att bibliotekslokaler är fina, inspirerande miljöer. Ska man ha bibliotek så ska man ha ordentliga lokaler som är inspirerande och har högt till tak för

att stimulera tanken och tankens flykt.

– Värdefulla gamla boksamlingar som överlevt tuffa tider, dem ska vi ta vara på och göra tillgängliga med dagens medel. Vasa svenska lyceums bibliotek är en sådan samling, som jag började projektkatalogisera år 2000.

– Sist men inte minst att vi ska ut och ”biblioteka”. Bibliotekarierna ska ut ur biblioteken, vi ska nätverka och skapa kontakter, skaffa resurser och förmedla våra kunskaper. Det är viktigt att vara med i miljön i vilken målgruppen finns. Vad behöver lärarna? Vad behöver kunderna? Att berätta om vad biblioteken kan erbjuda, vilka specialkunskaper vi har i biblioteken, exempelvis informationssökning och tillgång till tryckt och digital kunskap.

Nämn några milstolpar i din karriär.

– Ett datum jag definitivt minns är den

15.12.1995, då Fredrika publicerades på webben. Det var stort. Det var den första databasen i Finland som var fritt tillgänglig på webben. Arbetet med att utveckla Fredrika var belönande och roligt.

– Jag minns också ordförandeskapet för FSBE, 2000–2003, och styrelsearbetet under 90-talet med värme. Världen blev internationell väldigt fort tack vare föreningen, genom samarbeten och deltagande i IFLA. Att få sitta tillsammans med kolleger från andra delar av världen och diskutera samma saker. Föreningen har varit jätteviktig för mig.

– En annan en verklig höjdpunkt var Vasa vetenskapliga bibliotek Tritonia som grundades 2001. Jag var med och planerade och utvecklade servicen. Att vi fick till stånd ett fungerande tvåspråkigt, vetenskapligt bibliotek i fina lokaler var värdefullt.

– Att Tritonias specialsamling ”Vasa svenska lyceums bibliotek med Oskar Ranckens samling”, ägd av Åbo Akademi, upptogs 2017 i det nationella registret för Unescos världsminnen! Det var stort.

Hur ser du på bibliotekens framtid?

– Bibliotekens största utmaning är att få dem som sitter på makten och pengarna att inse betydelsen av bibliotek. Biblioteken måste ständigt förnyas och förändras. Det bör finnas beredskap att tänka nytt. Och som biblioteksanställd är det viktigt att se andra bibliotek, att fortbilda sig, att få nya vyer. Det ger perspektiv och en förmåga att se saker på nya sätt.

Vad ska du göra nu?

– Jag ska städa och sortera, och äntligen ha egen tid. Till och med läsa böcker. Det har varit så stressigt under många år att läsandet inte varit en del av livet. Nu finns det tid att bli en allmän bibliotekskund.

CHRISTINA FLEMMING

Ålder: 63

Bor: Vasa

Familj: Man och vuxna barn.

Karriär: Har varit en utvecklare med lång bibliotekskarriär inom bland annat Donnerska institutet (SÅA) i Åbo, Åbo Akademis kvinnoforskningsinstitut i Åbo, koordinator för Fredrikanätverket, bibliotekschef vid Malax kommunbibliotek, projektbibliotekarie vid Åbo Akademis bibliotek och nu som vice direktör vid Tritonia som en del av Åbo Akademi.

På fritiden: Familj, resor, läsning.

Boktips: Sara Lidmans Jernbanepos.

Gun Vestman
informatiker, Tritonia

Plock ur protokollet

På styrelsemötet den 25.5 beslöts att föreningen deltar i den utvidgade samarbetsgruppen för regionala och nationella utvecklingsuppdrag. Gruppen är en utvidgning på den arbetsgrupp för regionala och nationella utvecklingsuppdrag som

består av representanter för de tvåspråkiga utvecklingsbiblioteken i Helsingfors, Borgå, Vasa och Åbo samt Regionförvaltningsverket.

FSBF skrev insändaren ”Stärk folkbibliotekens roll i ett framtida Norden” tillsammans med övriga nordiska biblioteksföreningar. Insändaren publicerades i Hbl den 10.5.2018.

På styrelsemötet den 4.9 diskuterades ett expertnätverk för tillgänglighetsfrågor inom biblioteksverksamheten på svenska i Finland. Styrelsen beslöt att kontakta medlemmar som är insatta i dessa frågor och utreda ifall det finns möjlighet att påbörja detta expertnätverk.

FÖLJ FINLANDS SVENSKA BIBLIOTEKSFÖRENING OCKSÅ PÅ FACEBOOK!
» facebook.com/finlands.svenska.biblioteksforening

Föreningen har fått nya fina webbsidor på adressen » fsfb.fi

De nya sidorna är fräschare och mer lättillgängliga och nu är det också möjligt att läsa enskilda artiklar ur Bibban och dela dem på sociala medier. Vi tar gärna emot respons på de nya webbsidorna!

Finlands svenska biblioteksförening 2018

Ordförande

Karolina Zilliacus
Bibliotekschef
Pargas stadsbibliotek
tfn +358 40 733 1954
ordforande@fsbf.fi

Styrelsemedlemmar

Kristine Bårdén
Biblioteksfunktionär
Närpes kommunbibliotek
kristine.barden@narpes.fi

Maria Kronqvist-Berg
Vik. bibliotekschef
Korsholms kommunbibliotek
maria.kberg@gmail.com

Lotta Karlström

Bibliotekarie
Nykarleby stadsbibliotek
lotta.karlstrom@nykarleby.fi

Gun Vestman

Informatiker
Tritonia
gun.vestman@tritonias.fi

Päivi Jokitalo

Frilansande bibliotekarie
pjokitalo@gmail.com

Heidi Honga

Bibliotekssekreterare
Åbo Akademis bibliotek
heidi.honga@abo.fi

Malin Hollmén

Servicechef för bibliotekstjänster
Sibbo kommunbibliotek
malin.hollmen@sibbo.fi

Mikaela Wickström

Specialbibliotekarie
Nordisk kulturkontakt
mikaela.wickstrom@nordiskkulturkontakt.org

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studenter, arbetslösa, pensionärer och föräldralediga 10 €
Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betaltarens namn bör vara samma som medlemmens.

Adressändringar

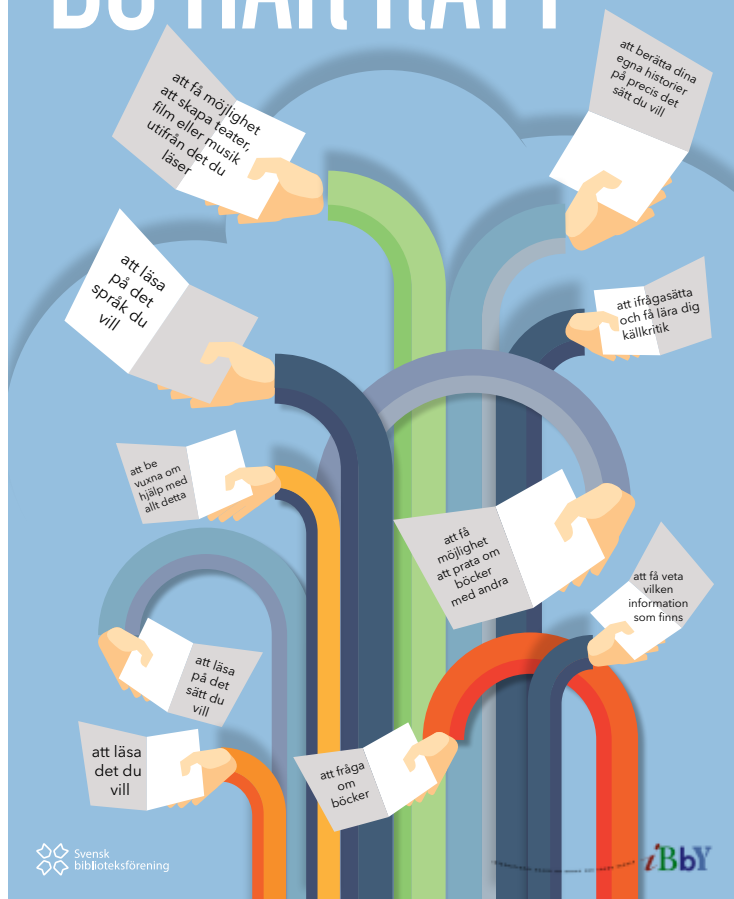
Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till medlem@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbf.fi
Du hittar oss också på Facebook (Finlands svenska biblioteksforening) och Instagram ([fsbf.fi](https://www.instagram.com/fsbf.fi)).

Barn har rätt att läsa

DU HAR RÄTT

■ I samarbete med IBBY (International Board on Books for Young People), har svensk biblioteksförning sammanställt två affischer på temat barns rätt till läsning.

IBBY, IFLA (International Federation of Library Association and Institutions) och ILA (International Literacy Association) undertecknade ett "Memorandum of Understanding" under Barnboksmässan i Bologna 2018.

De tre organisationerna uttalar en gemensam och stark vilja att utbyta kunskaper och erfarenheter för att bättre nå målet att alla barn blir läsare och får möjlighet att skaffa kunskap.

Svensk biblioteksförning och IBBY Sverige ser affischerna som en nationell satsning i samma anda. Affischerna är gjorda utifrån en internationell förlaga, i samarbete med bland andra PRAESA, 2015 års ALMA-pristagare.

Formgivare och illustratör av de svenskspråkiga affischerna är **Andrzej Olas**. Affischerna kan fritt laddas ner från ibby.se eller biblioteksforeningen.se.

Finlands svenska biblioteks dagar 2019

SPARA DATUMET!

9-10.5.2019

ord

biblio

digi

handledning

PLATS:
LARSMO MED OMNEJD

terapi

interaktion